

HRVATSKI VOJNIK

Broj 214. Godina V. 14. studenoga 2008. www.hrvatski-vojnik.hr BESPLATNI PRIMJERAK

€ 2,10•CAD 3,00•AUD 3,30•USA 2,00•CHF 3,50•SLO € 1,80; SIT 430,00•SEK 17,00•DKK 17,00•NOK 17,00•GBP 15,50•

U RACVIAC-u održan seminar o integriranju zemalja jugoistočne Europe u NATO

Ulaskom u NATO do novih mogućnosti i većih odgovornosti

MOSKVA

Rodjendan legende

Legendarni konstruktor puške AK-47 Mihail Kalašnjikov proslavio je 10. studenoga svoj 89. rođendan. Naravno, njegovu proslavu nisu zaobišli mediji, pred kojima je umirovljeni ruski časnik izrazio zadovoljstvo što je konstruirao oružje koje je tijekom desetljeća postalo omiljenim izborom desetaka vojski. "Mislim da sam istinski sretan čovjek. Izradio sam AK-47 za obranu svoje zemlje, a on nastavlja služiti svrsi i razvijati se", izjavio je. Kalašnjikov je rođen u sibirskom selu 1919. godine, a 1941. je bio ranjen u njemačkom napadu na SSSR. Na pušći je počeo raditi 1947., uvidjevši da su Nijemci u početku rata bili mnogo bolje naoružani od njegovih suboraca. Odlučio je tomu stati na kraj.

LOS ANGELES

Usvoji marinca

Kao i ostali američki građani, i mnogi marnici tijekom predstojećeg Dana zahvalnosti i Božića odlaze provesti blagdane sa svojim obiteljima. No, mnogi od njih nemaju to zadovoljstvo da imaju obitelj. Za njih je u bazi Twentynine Palms u Kaliforniji, u suradnji s civilnom zajednicom, već prije pokrenut poseban program *Usvoji marinca*, koji dopušta lokalnim obiteljima i pojedincima da za blagdane pozovu marince k sebi. Neki od njih ugošćuju ih već više godina, a pokretači programa čak se trude i da domaćini i marnici imaju slični kulinarski ukus.

SAN ANTONIO

Opet peh!

Na prilično novom američkom ratnom brodu USS San Antonio (kršten 2006.), usidrenom u Bahreinu, proteklih je dana uočeno curenje ulja. Američka ratna mornarica poslala je tim od četrdeset članova, koji bi trebalo popraviti kvar. Tiskovina *San Antonio Express-News* u izdanju od 11. studenoga navodi da je to još jedan u nizu pehova koji prate taj brod što ga je izgradila tvrtka Northrop Grumman Ship. Naime, problemi su počeli još prije no što je 2000. porinuta njegova kobilica, i to zbog neprovjerenih programa za računalni dizajn broda. Bilo je i kašnjenja u konstruiranju, pogreški pri dizajniranju, neuspješnih provjera na moru... Sve je to donijelo golemo prekoračenje budžeta izgradnje: od zamišljenih 644 milijuna cijena je narasla na 1,8 milijardi dolara!

BRUXELLES

EU napredak, francuski povratak?

Francuski ministar obrane Hervé Morin objavio je 10. studenoga da je postignut veliki napredak u učvršćivanju zajedničkih vojnih kapaciteta Europske unije. Predstavnici članica u posljednje su vrijeme potpisali niz deklaracija i pisama namjere, uključujući i dogovore o nabavi transportnog zrakoplova, razminiravanju, vojnog satelitskom nadzoru i vježbovним standardima. U posljednjih godinu dana postignut je veći napredak nego u prijašnjih deset, izjavio je ministar trenutačne predsjedateljice EU-a. Te izjave su znakovite u svjetlu francuskoga budućeg potpunog povratka u NATO, koji se očekuje na samitu u travnju 2009. Povratak je zemlja uvjetovala pojačavanjem obrambenih kapaciteta EU-a. Podsetimo, Charles de Gaulle je još 1966. izvukao Francusku iz vojnog dijela NATO-a.

WASHINGTON

Odmah u Raptora!

Početak studenoga bio je poseban za četvoricu novih pilota američkoga ratnog zrakoplovstva. Naime, na Sve svete su Daniel Dickinson, Marcus McGinn, Ryan Shelhorse i Austin Skelly postali prvi piloti ko-

jima će prvi lovački avion biti F-22 Raptor. Dakle, za razliku od nekih drugih, na najmodernijeg lovca neće se *prebaciti* s nekog drugog zrakoplova. Obuka je za svakoga uključivala 88 sati simulatorских vježbi, 27 akademskih testova i 62 sata leta. Bila je to novost i za njihove instruktore.

LONDON

Počast trojici

Najveće obilježavanje 90. obljetnice završetka I. svjetskog rata odvijalo se u Varšavi (Poljska) i Verdunu (Francuska). Ipak, možda je dojmljiviji bio događaj u Londonu: tisuće ljudi odalo je počast svima koji su poginuli u tom golemom ljudskom sukobu. Među njima su se našli i Henry Allingham, Harry Patch i Bill Stone, posljednja trojica preživjelih britanskih veteranima koji su sudjelovali u sukobu što je završio prije 11. studenoga 1918.

Trojica stogodišnjaka na proslavu su stigli teško, u invalidskim kolicima, no bili su nagrađeni ustajanjem i gromoglasnim pljeskom svih nazoučnih. Pomoć su im pružali aktivni britanski vojnici posebno određeni za njihovu pratnju.

Nakladnik:
MINISTARSTVO OBRANE REPUBLIKE HRVATSKE

Glavni urednik: Željko Stipanović
(zeljko.stipanovic@morph.hr)
Zamjenica glavnog urednika: Vesna Pintarić
(vpintar@morph.hr)
Zamjenik glavnog urednika za Internet:
Toma Vlašić (toma.vlasic@morph.hr)
Izvršni urednik: Mario Galić
(mario.galic@morph.hr)
Urednici i novinari: Marija Alvir,
(marija.alvir@morph.hr), Leida Parlov,
Domagoj Vlahović
Urednik fotografije: Tomislav Brandt

Fotograf: Davor Kirin
Grafička redakcija: Zvonimir Frank (urednik)
(zvonimir.frank@zg.htnet.hr), Ante Perković,
Predrag Belušić, Damir Bebek
Webmaster: Drago Kelemen (dragok@morph.hr)
Privjevod: Jasmina Pešek
Tajnica redakcije: Mila Badrić-Gelo
tel: 3784-937

Lektorice: Gordana Jelavić, Boženka Bagarić

Marketing i financije: Igor Vitanović
tel: 3786-348;
fax: 3784-322

Preplata:

Inozemstvo: u korist: TISAK trgovac d.d.
Slavonska avenija 2, 10 000 Zagreb
(za: Služba za odnose s javnošću i informiranje), devizni račun u Zagrebačkoj banci
30101-620-2500-3281060.
Tuzemstvo: u korist: TISAK trgovac d.d.,
Slavonska avenija 2, 10 000 Zagreb, (za:
Služba za odnose s javnošću i informiranje), žiroračun 2360000-1101321302 poziv na broj
165, cijena 280,00 kn godišnje, Molimo pretplatnike da nakon uplate kopiju uplatnice
pošalju na adresu TISAK trgovac d.d.
Slavonska avenija 2, 10 000 Zagreb.

Tiskar: Tiskara Zelina d.d.,
K. Krizmanić 1, 10380 Sv. I. Zelina

Naslov uredništva:
MORH
Služba za odnose s javnošću i informiranje, p.p.
252, 10002 Zagreb, Republika Hrvatska
<http://www.hrvatski-vojnik.hr>
E-mail: hrvojnik@morph.hr
Naklada: 5800 primjeraka

U članstvu Europskog udruženja vojnih novinara
(EMPA)

Rukopise, fotografije i ostali materijal ne vraćamo.
Copyright HRVATSKI VOJNIK, 2008.

Novinarski prilozi objavljeni u Hrvatskom vojniku nisu
službeni stav Ministarstva obrane RH

IZ SADRŽAJA

brigadni general Mate Ostović, zapovjednik Zapovjedništva za potporu

Od logističkog sustava očekuje se da bude uspješan u potpori Oružanih snaga u provedbi operacija bez obzira na to gdje se one provode. ZzP danas dnevno logistički podupire nekoliko misija u kojima sudjeluju pripadnici našeg OS-a...

Strana 4

U RACVIAC-u održan seminar o integriranju zemalja jugoistočne Europe u NATO

Zemlje u regiji koje već jesu članice NATO-a, kao i one koje će to uskoro postati, time ne dobivaju samo priliku za svoj razvoj već i odgovornost za ostale zemlje u susjedstvu, zajednički je zaključak sudionika seminara

Strana 8

Prve aktivnosti dragovoljnih ročnika

Novi radni tjedan za prve dragovoljne ročnike u redovima Hrvatske vojske počeo je s novim vojničkim zadaćama, ali s istom željom s kojom su i odlučili odgovoriti na taj izazov - postati hrvatski vojnici

Strana 11

Moderna oklopljena vozila [II. dio]

Europski proizvođači okloplnih vozila ponudili su brojne konstrukcije koje zadovoljavaju očekivanja mnogih korisnika diljem svijeta te pokazuju kako tradicionalni proizvođači sa Starog kontinenta, unatoč novoj konkurenциji, i dalje proizvode vrhunska vozila

Strana 21

Naslovnicu snimio Tomislav BRANDT

**Brigadni general Mate Ostović,
zapovjednik Zapovjedništva za potporu**

U skladu s logističkom doktrinom NATO-a

Od logističkog sustava očekuje se da bude uspješan u potpori Oružanih snaga u provedbi operacija bez obzira na to gdje se one provode. ZzP danas dnevno logistički podupire nekoliko misija u kojima sudjeluju pripadnici našeg OS-a. Način funkcioniranja logistike u području operacije treba biti uskladen s logističkom doktrinom NATO-a

Leida PARLOV, snimio Tomislav BRANDT

U sklopu preustroja OS-a, Zapovjedništvo za logistiku preustrojeno je u Zapovjedništvo za potporu, koje će uskoro obilježiti svoju godišnjicu. Tim smo povodom razgovarali sa zapovjednikom ZzP-a, brigadnim generalom Matom Ostovićem, i to neposredno pred njegov odlazak na međunarodni logistički seminar u organizaciji NATO-ova Zapovjedništva za operacije u Monsu (Kraljevina Belgija). Na seminaru će se raspravljati o funkcioniranju logistike u području operacija, odnosno o pronalaženju optimalnih modela funkcioniranja logistike u NATO vođenim operacijama, što je nama, s obzirom na sve brojnije međunarodne aktivnosti pripadnika naših OS-a (međunarodne misije, vojne vježbe...), iznimno bitno.

Veoma često se ističe da je logistička sastavnica svih suvremenih oružanih snaga odraz uređenosti i organiziranosti obrambenog sustava u cjelini. Kako komentirate tu tvrdnju?

Sasvim sigurno se mogu složiti s tom tvrdnjom. Ako postrojba uspješno izvrši zadaću, znači da je i logistika uspješno obavila ono što se od nje zahtijevalo. Ako logistika nije dobro organizirana, ako zahtijevani resursi nisu korisnicima dostavljeni na vrijeme i na predviđeno mjesto, zadaća neće biti izvršena na odgovarajući način. Zato je vrlo važno imati dobro organiziran logistički sustav, u kojem sve njegove sastavnice točno znaju koji dio posla trebaju napraviti, i to po točno propisanim procedurama u skladu s kojima treba postupati, i naravno tako da korisnik ima informaciju kada će i gdje dobiti ono što mu je potrebno za izvršenje zadaće.

Zašto je bilo nužno preustrojiti Zapovjedništvo za logistiku, koje je bilo relativno nova ustrojbena cjelina, u ZzP?

Istaknuo bih kako ta promjena nije bila samo "kozmetičke" prirode. Naime, u području operacije djeluju borbene

postrojbe, postrojbe borbene potpore, ali i postrojbe logističke i zdravstvene potpore. Kada tome dodamo i funkciju personalne potpore, tada govorimo o tri bitne sastavnice koje danas Zapovjedništvo za potporu ima i kroz koje djeliće podupirući postrojbe Oružanih snaga RH u obavljanju njihovih zadaća kako u zemlji tako i u inozemstvu. Upravo je to bitna razlika u odnosu na Zapovjedništvo za logistiku, koje se bavilo isključivo logističkom potporom i u tom sklopu opskrbom materijalnim sredstvima, njihovim tehničkim održavanjem i prijevozom itd.

Koje su to nove ustrojbene cjeline ZzP-a zadužene za obavljanje zadaća što ste ih prethodno spomenuli?

U sastavu ZzP-a ustrojeno je Vojno zdravstveno središte, koje je ujedinilo veći dio postrojbi koje su pružale zdravstvenu zaštitu pripadnicima OS-a, kao što je Institut pomorske i Institut zrakoplovne medicine te veći dio ambulanti koje čine sustav primarne zdravstvene zaštite u OS-RH. No jedna od najvažnijih zadaća Vojnog zdravstvenog središta jest razvoj sposobnosti organizacije i provedbe sanitetske potpore postrojbama OSRH u području operacija, tzv. razine ROLE-2. Druga ustrojbena cjelina jest Središnjica za upravljanje osobljem, čija je uloga provođenje usvojenih planova pribavljanja osoblja i personalne potpore pripadnicima Oružanih snaga u jedinstvenom sustavu personalnog upravljanja.

S obzirom na opseg i složenost poslova koje ZzP obavlja, imate li dovoljno odgovarajućeg i stručnog osoblja?

Nijednu funkciju, nijednu zadaću ne možete obaviti ako nemate organizaciju, ako nemate usvojene procedure, sredstva i, naravno, osposobljeno osoblje. Kao što ste naveli, s obzirom na brojnost i složenost poslova što ih postrojbe ZzP obavljaju, osoblja nikad nemate previše a i

maksimalan broj osoblja određen je ustrojenim dokumentima. No, mislim da su postrojbe u najvećoj mogućoj mjeri popunjene odgovarajućim i stručnim osobljem, sposobnim izvršiti dobivene zadaće.

Je li i u drugim zemljama logistička sastavnica OS-a organizirana na sličan način?

Od logističkog sustava očekuje se da bude uspješan u potpori Oružanih snaga u provedbi operacija bez obzira na to gdje se one provode. Sve zemlje, pogotovo one male, nastoje što više racionalizirati sustav logistike kako bi se smanjili troškovi, a povećala učinkovitost. U velikom broju zemalja ustrojena su ili se ustrojavaju zapovjedništva za potporu kako bi što učinkovitije, uz optimalnu uporabu resursa, izvršili zadaću potpore svojih OS-a u području operacija. Sve se više napušta "klasičan" model organizacije logistike unutar grana oružanih snaga i prelazi se na organizaciju logistike koju karakterizira združenost logističke organizacije i logističkog djelovanja. Naravno, svaki logistički sustav djeluje u sklopu nacionalne države i na temelju nacionalnih propisa, što neposredno utječe i na njegovu organizaciju.

Je li danas naglasak na stacionarnoj ili na terenskoj logistici?

Pripadnici postrojbi i zapovjedništava očekuju pravodobnu i kvalitetnu logističku i zdravstvenu potporu unutar mirnodopskog razmještaja. Ali, pripadnici i postrojbe naših Oružanih snaga danas ne obavljaju zadaće samo u zemlji nego i daleko izvan granica Hrvatske. U tom smislu i logistika mora biti organizirana tako da bude mobilna, rasporediva tamo kamo se raspoređuju borbene postrojbe i postrojbe borbenе potpore. Dakle, odgovor je vrlo jednostavan: nijedna manevarska postrojba neće izvršiti zadaću ako u svom sastavu nema logistiku ili ako joj nije dodijeljena logistička postrojba. Manevarska postrojba mora biti mobilna i rasporediva, a takva mora biti i logistika da bi mogla

pružiti zahtijevanu logističku potporu postrojbama bilo da se logistička i zdravstvena potpora provodi na vježbama ili u stvarnim situacijama zaštite i spašavanja pružanjem pomoći civilnom stanovništvu, ali isto tako i u potpori izvršenja zadaća naših Oružanih snaga izvan zemlje, bilo da je riječ o stvarnim operacijama ili vojnim vježbama.

Kad je riječ o pružanju logističke potpore pripadnicima OS-a u međunarodnim operacijama, ZzP obavlja

veoma odgovornu i kompleksnu zadaću, ali isto tako ima i veoma važnu ulogu u potpori zemlje domaćina. Kako to komentirate?

Da, ZzP danas dnevno logistički podupire nekoliko misija u kojima sudjeluju pripadnici naših OS-a. Kada govorimo o NATO vođenim operacijama, način funkcioniranja logistike u području operacije treba biti usklađen s NATO logističkom doktrinom. U tom smislu ZzP je odgovoran za ustrojavanje tzv. nacionalnog elementa potpore, koji ovo zapovjedništvo ustrojava u suradnji s drugim granama OS-a, u

smislu da imamo potreban broj stručnog osoblja. Važno je naglasiti da nije dovoljno ustrojiti takvu logističku skupinu i poslati je u područje operacije, već treba osporiti osoblje za izvršavanje zadaća u višenacionalnom okružju koristeći se pri tome raznim načinima osiguranja logističke i zdravstvene potpore što je pruža spomenuta doktrina, naravno po točno određenim procedurama. Već šestu godinu imamo takav element raspoređen u Afganistanu. Putem njega ZzP može pružiti kompletну logističku potporu koju naše postrojbe u misiji ISAF trebaju. Organiziramo i kompletan transport, kako ljudi tako i sredstava, u sve misije izvan zemlje u koje se upućuju postrojbe OS-a te im osiguravamo potrebnu logističku potporu bilo iz zemlje ili korištenjem usluga zemalja specijalista, vodećih zemalja u nekom od područja logistike i sl., a sve na temelju potpisanih memoranduma o razumijevanju i tehničkih sporazuma što ih je MO potpisalo s državama čije oružane snage djeluju u području operacija, a koje nam mogu pružiti odgovarajuću potporu. Nai-me, mi kao mala zemlja nemamo takve resurse da bismo sve logističke, zdravstvene i druge zahtjeve u području operacija mogli sami realizirati. U Nacionalnom elementu potpore u misiji ISAF imamo trenutno 20 pripadnika logistike koji svakodnevno organiziraju i provode cjelokupnu logističku potporu za naše pripadnike na području Afganistana. U misiji UNDOF također

imamo časnike u zapovjedništvu austrijskog kontingenta. Kad je riječ o potpori zemlje domaćina (HNS), MO i GS su izradili koncept provedbe potpore zemlje domaćina usklađen s NATO doktrinom u tom području i on je u fazi odrabavanja. Mi smo ga već nekoliko puta provjerili u praksi, na vježbama Noble Midas i Medceur, i došli do spoznaje da je koncept dobro postavljen. U sklopu tog koncepta ZzP ima zadaću organizirati i koordinirati logističku, zdravstvenu i drugu potporu što je naše Oružane snage ili pak civil-

ne organizacije pružaju stranim snagama koje na teritoriju RH provode vojne vježbe ili prolaze preko našeg teritorija. To podrazumijeva koordinaciju s mjerodavnim ministarstvima, tijelima državne uprave te lokalne uprave i samouprave, javnim i drugim poduzećima. Dakle, cilj je da oružane snage drugih država, koje su kod nas primjerice na vojnim vježbama, dobiju onu logističku potporu za koju su prosudile da im je jeftinije i učinkovitije ostvariti u Republici Hrvatskoj nego da je organiziraju vlastitim kapacitetima, ili nemaju sposobnosti da bi takvu potporu sami organizirali u provedbi vježbi.

Jedna od važnih sastavnica ZzP-a jest i Središte za obuku i doktrinu logistike u Požegi. Kako biste ocijenili njegovu ulogu i značenje u obuci logističkog osoblja?

Ospozljeno osoblje od neprocjenjivog je značenje za obavljanje svake zadaće. Zbog toga je nadasve važno u logističkom i zdravstvenom sustavu da imamo jedno mjesto gdje ćemo ospozljavati pripadnike OS-a koji rade u sustavu logističke i zdravstvene potpore. Naša je obveza da prije nego nekome povjerimo izvršavanje bilo koje zadaće tu osobu ospozobimo, i to ne samo za obavljanje poslova unutar struke nego i u primjeni pozitivnih propisa i usvojenih procedura te taktičkih postupaka u sustavu logističke i zdravstvene potpore. U sustavu logistike kolaju materijali i novac, i svatko tko radi u logistici suočen je s odgovornošću da na optimalan i zakonit način upotrebljava resurse koji su mu povjereni. Upravo zato to Središte ima vrlo važno mjesto u sustavu logistike. Ono se također bavi i razvojem doktrina, i to ne samo doktrine logistike već i pojedinih funkcionalnih doktrina kao što su npr. doktrine prometne ili opskrbne službe itd. Nadalje, Središte je i mjesto gdje nastojimo uspostaviti i sustav prikupljanja, analiziranja i distribuiranja naučenih lekcija kao rezultat iskustva iz provedbe logističke i zdravstvene potpore postrojbama u konkretnim operacijama ili vojnim vježbama.

Koje biste aktivnosti izdvjajili kao prioritete kad je riječ o modernizaciji i opremanju logističkog sustava?

Potrebe za opremanjem i modernizacijom logističkog sustava proistječu iz zadaća koje obavljamo i postavljenih ciljeva. U skladu s DPR-om, našim provedbenim planovima točno smo odredili koje segmente trebamo opremiti i koje ćemo sposobnosti dobiti realizacijom tih planova. Među glavnim projektima opremanja i modernizacije izdvadio bih opremanje odgovarajućim motornim vozilima za realizaciju zadaća prijevoza ljudi i dobara u terenskim uvjetima te pokretnim radionicama i drugom opremom.

Prije svega opremom koja se upotrebljava u području operacija, a odnosi se na terensku opremu za opskrbu gorivom, za pročišćavanje i opskrbu vodom, za pripremu i podjelu hrane, za izgradnju i održavanje kampa u kojem su smještene naše postrojbe u području operacija itd. Velik i zahtjevan projekt koji u sljedećem razdoblju trebamo realizirati jest logističko-informacijski sustav koji nam u svakom trenutku treba dati informaciju o raspoloživim ljudskim i materijalnim resursima. Uz to trebamo realizirati i projekte vezane uz okrupnjavanje logističkih kapaciteta. Neki od tih projekata već se realiziraju, a neki nam tek predstoje. Očekujem da će se u sljedećem razdoblju veća pozornost posvećivati opremanju i modernizaciji logističkog sustava. Ne možemo imati mobilne i rasporedive manevarske postrojbe i postrojbe borbene potpore ako logistika nije iste razine mobilnosti i rasporedivosti.

Iako ste zapovjednik ZzP-a nešto više od pola godine, u logistici ste znatno duže odnosno od samog početka Domovinskog rata. Mislite li da se danas koristi na optimalan i nujučinkovitiji način logističkim kapacitetima OSRH-a i jeste li zadovoljni onim što se u logistici do sada napravilo?

Nastojimo naše zadaće obavljati sa što manjim utroškom resursa, i to kako ljudskih tako i materijalnih, finansijskih i vremenskih. Do sada postrojbe koje podupiremo dnevno i one koje podupiremo sukladno s dobivenim zapovijedima u pojedinim operacijama dobivaju zahtijevanu logističku i zdravstvenu potporu. Nastojali smo i nastojimo optimizirati potporu i optimalnom organizacijom izvršiti zadaću. Naravno, u svakom sustavu, pa i u ovom, uvek ima prostora za poboljšanje. Zadaća mojih suradnika i moja jest da u tom smjeru dalje radimo. Svaki put kad korisnici, postrojbe i zapovjedništva koje podupiremo nemaju primjedbi na naš rad, mi smo svi zadovoljni. Mislim da su korisnici kojima pružamo potporu zadovoljni. Iskoristio bih priliku da se zahvalim na suradnji svim djelatnicima Uprave za logistiku, gdje sam radio posljednjih pet godina, kao i svim kolegama koji su bili odgovorni za logistiku po granama, te bivšem zapovjedniku ZzL-a generalu Pavlu Krpanu i cijelokupnom osoblju koje je ustrojilo ZzL. Mislim da se u logistici napravilo mnogo. Izradilo se mnogo dokumenata koji određuju budućnost logistike, strateški logistički plan i koncept logistike koji je usklađen s doktrinom NATO-a. To su dokumenti koji određuju smjer daljnog razvoja logističkog i zdravstvenog sustava u našim Oružanim snagama. Mislim da se ne bismo trebali suočiti s mnogo izazova kada sljedeće godine postanemo punopravnom članicom NATO-a ■

Sedamnaesta godišnjica pogibije pripadnika 129. brigade HV-a

U Draganićkim Mrzljakima pokraj Karlovca 8. studenoga obilježena je 17. godišnjica pogibije sedamnaestorice pripadnika 129. brigade Hrvatske vojske.

Stradali su tijekom zajedničkog boravka u baraci koju je u popodnevnim satima toga dana ratne 1991. raketirao neprijateljski avion. Uz članove obitelji poginulih, ispred kapelice podignute u spomen na poginule branitelje okupili su se predstavnici lokalnih vlasti i pripadnici braniteljskih udruga, koji su položili vijence, a počast žrtvama na mjestu tragedije odao je i ministar obrane Branko Vukelić. Istaknuo je da se žrtvama čiji su životi utkani u temelje slobode Republike Hrvatske treba uvijek pokloniti. Tim povodom služena je misa koju je predvodio vojni ordinarij Juraj Jezerinac. U svojoj propovijedi je, između ostalog, rekao da rat, koliko god mu se davaли politički motivi i razlozi, ostaje misterij u svojoj strahoti te da je on strašno lice grijeha, najveći grijeh sa svim svojim posljedicama.

OJI

snimio I. MATOŠEVIĆ

Obilježene obljetnice Tigrova i Vukova

Početkom studenoga obilježene su obljetnice 1. i 9. gardejske brigade, legendarnih *Tigrova i Vukova*.

Osamnaesta obljetnica 1. gbr obilježena je 5. studenoga, a tim su povodom kod spomen-obilježja u zagrebačkoj vojarni "Croatia" položeni vijenci i zapaljene svijeće. Uz brojna izaslanstva i predstavnike braniteljskih udruga, u nazočnosti oko 350 nekadašnjih pripadnika brigade te gostiju i uzvanika, počast poginulim *Tigrovima* odali su izaslanik načelnika GSOS-a general bojnik Jozo Milićević i zapovjednik Gardijske motorizirane brigade brigadir Mladen Fuzul. Misno slavlje predvodio je vojni kapelan fra Žarko Relota u pratinji kapelana Ivana Magdića, a misa zadušnica služena je i u petrinjskoj vojarni "Pukovnik Predrag Matanović". Obilježavanje 16. obljetnice 9. gbr održano je dan prije u vojarni "Eugen Kvaternik" u Gos-

piću, gdje je također služena misa za poginule, nestale i umrle hrvatske branitelje, a polaganjem vijenaca i paljenjem svijeća odana je počast svim poginulim pripadnicima te ratne brigade Hrvatske vojske. Tim su povodom ujedno dodijeljene nagrade i pohvale te promaknuća pripadnicima bojni Gardijske motorizirane brigade koje nose imena tih legendarnih postrojbi, *Tigrovi i Vukovi*.

Priredila M. ALVIR

Predstavnici triju vjerskih zajednica u Glavnem stožeru

Trojicu predstavnika vjerskih zajednica u Republici Hrvatskoj koji pastoralno djeluju među pripadnicima OSRH-a primio je 6. studenoga načelnik Glavnog stožera general zboru Josip Lucić.

Na susretu su bili predstavnik židovske vjerske zajednice Bet Israel rabin Kotel Da Don, zatim predstavnik Islamske zajednice i pomoćnik predsjednika Mešihata imam Aziz Hasanović, te uime Rimokatoličke crkve i Vojnog ordinarijata vojni kapelan fra Žarko Relota. Na sastanku u Glavnem stožeru bio je i predstavnik Vlade RH, tajnik Komisije za vjerske zajednice Franjo Dubrović, te savjetnik u MORH-u za vjerske zajednice Mirko Čosić, a uz generala Lucića i suradnike na susretu s predstvincima vjerskih zajednica bio je i ravnatelj HVU-a general pukovnik Mirko Šundov. Povod susretu bio je ovojesenski početak predavanja na HVU "Petar Zrinski" u Zagrebu iz područja rimokatoličke, hebrejske i islamske vjere, povijesti i kulture, u sklopu kojih bi se polaznici svih razina izobrazbe na Vojnom učilištu upoznali s tim religijama. Tijekom susreta razmijenjena su mišljenja i različite ideje. General Lucić predložio je provođenje dvaju programa, za zapovjednu strukturu i za vojnike, sa svrhom poboljšanja vojne izobrazbe i pripreme pripadnika OSRH-a za mirovne misije, a general Šundov istaknuo je da je Hrvatsko vojno učilište spremno za suradnju s predstvincima vjerskih zajednica.

I. MATOŠEVIĆ

snimio I. MATOŠEVIĆ

U RACVIAC-u održan seminar o integriranju zemalja jugoistočne Europe u NATO

Ulaskom u NATO do novih mogužnosti i vežih odgovornosti

Zemlje u regiji koje već jesu članice NATO-a, kao i one koje će to uskoro postati, time ne dobivaju samo priliku za svoj razvoj već i odgovornost za ostale zemlje u susjedstvu, zajednički je zaključak sudionika seminara

— Natalija BOČKAJ, snimio Igor SKENDEROVIC —

Usredištu za sigurnosnu suradnju RACVIAC, u vojarani "Vitez Damir Martić" u Rakitju 5. i 6. studenoga održan je seminar na temu "Promoviranje integriranja zemalja jugoistočne Europe u NATO". Na dvodnevnom seminaru sudjelovalo je više od pedeset predstavnika vojnih i civilnih institucija i međunarodnih organizacija zemalja jugoistočne Europe i šire regije, kao i predstavnici NATO-a.

Svrha seminara bila je promicati suradnju između NATO-a i jugoistočne Europe projekcijom kratkoročnih i dugoročnih političkih odnosa u regiji. Namjera je bila opisati sigurnosne izazove u regiji, naglasiti prednosti suradnje na regionalnoj i globalnoj razini, istaknuti napore zemalja regije na putu prema NATO-u te predvidjeti budući izgled jugoistočne Europe na sigurnosnom planu, kao i moguće načine porasta suradnje između Saveza i zemalja u regiji.

Iz različitih perspektiva do istog zaključka

Na početku seminara, sudionike je uime organizatora pozdravio direktor RACVIAC-a Nedžad Hadžimusić, a uvodno izlaganje o regionalnoj i globalnoj perspektivi uloge NATO-a održao je Hikmet Četin, nekadašnji ministar vanjskih poslova Turske i visoki civilni predstavnik NATO-a za Afganistan. Čelnik političko-vojnog savjeta

NATO-ova stožera u Sarajevu Rohan Maxwell govorio je o razvojnoj ulozi NATO-a i njegovoj percepciji prijetnje nakon Hladnog rata, a predstavnik Uprave za euroatlantske integracije i partnerstvo u Glavnom stožeru NATO-a Gabriele Cascone izlagao je na temu "Zemlje Zapadnog Balkana - od cilja na ploči do partnera". U svom izlaganju istaknuo je da su područja novog proširenja NATO-a ista ona u kojima je Europa donedavno proživljala najdublje krize.

Prvoga dana seminara održana su i dva okrugla stola. Šesto proširenje NATO-a s Albanijom i Hrvatskom bila je tema prvoga, u sklopu kojega su izlagali albanski predstavnik Pëllumb Qazimi i Davor Božinović, državni tajnik Ministarstva vanjskih poslova i europskih integracija te donedavni veleposlanik RH pri NATO-u. Za drugim okruglim stolom govorilo se o najnovijim članicama Partnerstva za mir te su u tom dijelu izlagali ministar obrane Bosne i Hercegovine Selmo Cikotić i dr-

žavni tajnik srpskog Ministarstva obrane Zoran Jeftić. O Makedoniji, njezinim pretpriступnim pregovorima i zakonskim reformama, kao i o problemu s konstitucionalnim imenom te bivše jugoslavenske republike, na početku drugog dana seminara govorio je Zoran Dabić, a o ulozi SECI-ja prema situaciji u regiji govorio je direktor te regionalne inicijative Mitja Močnik.

Na kraju seminara održana je skupna rasprava o očekivanjima vezanima uz članstvo u NATO-u, koju je vodio dekan zagrebačkog Fakulteta političkih znanosti Vlatko Cvrtila. Iako se čini da su problemi organiziranog kriminala i korupcije najveći sigurnosni izazovi u regiji, ipak je ova regija prije svega tek koridor, a konačna destinacija jesu zemlje Europske unije, tako da te pojave nisu svojstvene samo regiji već su globalni problem, zaključio je Cvrtila. Svi su se složili u tome da je pozitivno okončanje pregovora u podjednakoj mjeri zasluga pojedine zemlje, ali i politička odluka, te su stoga u nastojanjima na realizaciji te važne stepenice u razvoju demokratskih društava podjednako potrebni vješti lobisti kao i reforme vlastitih društvenih poluga. Zemlje u regiji koje već jesu članice, kao i one koje će to uskoro postati, time ne dobivaju samo priliku za svoj razvoj već i odgovornost za ostale zemlje u susjedstvu, zajednički je zaključak sudionika seminara. ■

Hikmet Çetin, nekadašnji ministar vanjskih poslova Turske i visoki civilni predstavnik NATO-a za Afganistan:

Uvijek smo smatrali da trebamo imati ujedinjenu Europu, vojno i politički, a to i ostvarujemo u sklopu NATO-a i EU-a. Hrvatska od prvog dana ima vrlo važnu ulogu za stabilnost i sigurnost u regiji, a i Turska izvrsno surađuje s hrvatskim vlastima, što mogu potvrditi i kao šef turske diplomacije od 1990. do 1994. godine. Od tada ste napravili mnogo toga dobrog, između ostalog i reforme u vojsci. Vrlo je važno da ste već dugo aktivni u mirovnim misijama, a sudjelovanje hrvatskih vojnika u misiji ISAF u Afganistanu golema je potpora toj zemlji u borbi protiv terorizma. Uostalom, ako mi ne idemo u Afganistan, Afganistan će doći k nama. Terorizam je globalna pojava pa i odgovor mora biti takav, a upravo je uspjeh NATO-ove misije ISAF od presudne važnosti za globalnu sigurnost. NATO nema izbora, mora uspjeti, mora biti vrlo brz i imati veću aktivnu ulogu, ne samo u vojnem pogledu, nego i na području politike pa i ekonomije. Što se članstva u NATO-u tiče, pravila igre su jasna - svaka zemlja koja želi surađivati na području sigurnosti i stabilnosti može biti članica Saveza. NATO i EU su iznimno važni za integraciju jugoistočne Europe sa Zapadom te se stoga iskreno nadam i vjerujem da će na idućem NATO-ovu samitu i Hrvatska, kao i Albanija, postati punopravna članica Saveza.

Selmo Cikotić, ministar obrane Bosne i Hercegovine:

Ovaj seminar, kao i slične aktivnosti u regiji, mogu itekako pomoći, ponajprije u pogledu preciznijeg artikuliranja zajedničkih interesa i stavova te mehanizama suradnje zemalja u regiji, koju smatram iznimno značajnom. Regija je u proteklih nekoliko godina vidno sazrela, što najbolje pokazuje to da se uspjeh bilo koje zemlje iz regije smatra zajedničkim. Važno je shvatiti da se na području integracijski procesa pojedinačno ne može uspjeti. Iako su pristupi pojedinačni, sve dok se ne naprave određeni zajednički pomaci neće biti ni bitne promjene stanja u regiji. U pogledu euroatlantskih integracija, Bosna i Hercegovina zbog svoje specifičnosti ima posebno naglašena očekivanja od članstva u NATO-u i EU. Svi pozitivni procesi koji su uslijedili nakon rata govore o sazrijevanju svijesti o tome da se etnički interesi najbolje štite izgradnjom efikasnih državnih institucija, koje su sposobne zemlju uvesti u NATO i EU, nakon čega će svima biti bolje. Za nas u BiH, taj put nema alternativе. Svi se slažemo u tome da je članstvo u NATO-u i EU-u naš neizbjegjan izbor, razlikujemo se samo u mišljenjima na koji način to postići.

Suradnja sa susjedima vrlo je značajna, jer i rat i mir dolaze od susjeda. U tom smislu posebno bih istaknuo suradnju BiH s Hrvatskom i Srbijom, koja se razvija u pozitivnom smjeru, posebno s Hrvatskom, s kojom imamo dužu i sveobuhvatniju suradnju i nemamo otvorenih pitanja. Također, nastojimo iskoristiti pozitivna iskustva što ih je Hrvatska stekla putu u euroatlantske asocijacije. Vjerujem da je naša suradnja obostrano korisna i da jedino trebamo razmišljati kako je dodatno poboljšati i proširiti.

Zoran Jeftić, državni tajnik Ministarstva obrane Republike Srbije:

RACVIAC je posebna institucija i smatram da treba nastaviti s radom, a fokus bi trebao biti upravo na euroatlantskim integracijama zemalja u regiji i stvaranju odnosno jačanju sigurnosnog okružja. Razmjena određenih mišljenja i iskustava svakako je korisna. Bez obzira na razlike u stavovima, otvoreni razgovor o sigurnosnim pitanjima uvijek je dobrodošao. Kao što je poznato, i Srbija je ušla u Partnerstvo za mir, a kao i svim zemljama u regiji, i nama je ulazak u EU vanjskopolitički cilj.

Što se tiče suradnje s Hrvatskom, mislim da je na vojnem području izuzetno dobra, u uzlaznoj je putanji i uvjeren sam da će se tako i nastaviti. Ne vidim tu nikakvih zapreka. Mi već godinama šaljemo naše predstavnike u RACVIAC, a surađujemo i na raznim drugim razinama, od sudjelovanja naših promatrača na vojnim vježbama i raznim seminarima u Hrvatskoj do razmjene iskustava u različitim segmentima poput školovanja kadra, od kadeta do časnika, ili iz djelokruga rada vojne policije. Smatram da ne bi smjela postojati nijedna zapreka za daljnji razvoj te suradnje, bez obzira na određene političke razlike. Nama su svakako iskustva Hrvatske vrlo važna. Vi ste prošli određeni proces u kojem se mi trenutačno tek nalazimo i stoga smatram da je razmjena znanja i iskustava s kolegama iz Hrvatske iznimno korisna, posebno u pogledu izbjegavanja određenih pogrešaka. Općenito, razmjena iskustava u sklopu regije iznimno je važna, posebno kod integracijskih procesa kroz koje prolazimo u različito vrijeme, praveći manje-više iste pogreške. Naše je dosadašnje iskustvo pokazalo da su kolege iz MORH-a otvoreni za suradnju, što mi jako cijenimo te smo i sami spremni ponuditi određena iskustva i rješenja koja bi vama eventualno mogla koristiti.

Marija ALVIR, snimio Igor SKENDEROVIC

Stavovi novaka prema vojnoj službi

Rezultati ispitivanja pokazuju kako među osamnaestogodišnjacima prevladava pozitivan opći stav prema vojsci, a potpora članstvu u NATO-u raste pa u 2008. godini natpolovična većina novaka podržava članstvo. Što se tiče zapošljavanja u vojsci, najveće zanimanje i dalje vlada za službu u ugovornoj pričuvu, zatim za djelatnu službu te naposljetku za dragovoljnu ročnu službu. Rezultati vezani uz stavove prema vojsci pokazuju kako većina ispitanih novaka misli da je vojska uglavnom (56%) ili izrazito (27%) važna u društvu...

Biserka JAKŠIĆ

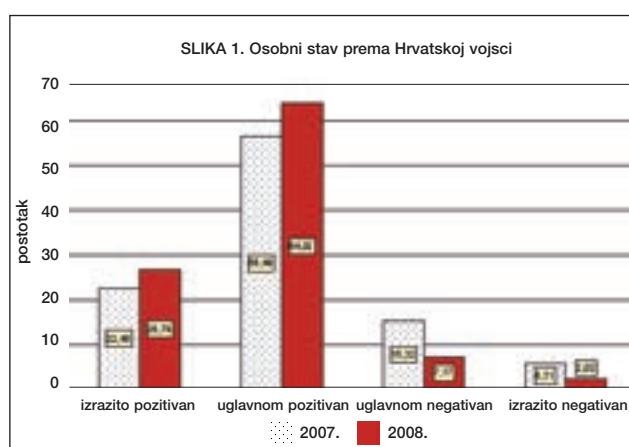
U skladu sa strateškim ciljem ulaska Hrvatske i njegovih Oružanih snaga u članstvo NATO saveza, na temelju Dugoročnog plana razvoja OSRH-a 2006.-2015. u tijeku je proces profesionalizacije Hrvatske vojske.

U Provedbenom planu upravljanja osobljem OSRH-a, iz druge polovice 2006. godine, predviđeno je više ispitivanja javnog mišljenja. Željeli smo utvrditi zanimanje novaka za vojnu službu i dobiti podatke o stavovima prema ulasku u dragovoljni ročni sastav ili ugovornu pričuvu te

civo i projekt Kadet) te stavovi prema vojski općenito i prema sigurnosnim integracijama.

Prikupljeni podaci su statistički obrađeni, raščlanjeni i pretočeni u izvješća, dostavljena relevantnim korisnicima. Rezultati ispitivanja prikazani su i u radovima na godišnjim konferencijama hrvatskih psihologa u sklopu vojno-psihologičkog simpozija, na godišnjem seminaru vojnih psihologa kao i na 44. međunarodnom simpoziju primijenjene vojne psihologije (44th IAMPS).

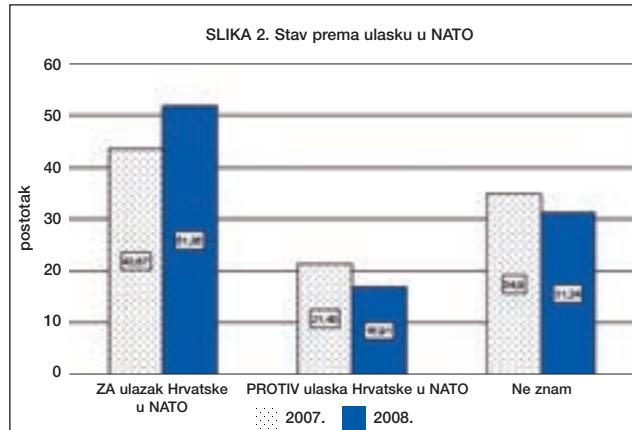
Sveukupno, rezultati ispitivanja pokazuju kako među osamnaestogodišnjacima prevladava pozitivan opći stav prema vojski (*slika 1*), a potpora članstvu u NATO-u raste pa u 2008. godini natpolovična većina (52%) novaka podržava članstvo (*slika 2*). Što se tiče zapošljavanja u vojski, najveće zanimanje i dalje vlada za službu u ugovornoj pričuvu, zatim za djelatnu službu te naposljetku za dragovoljnu ročnu službu. Rezultati vezani uz stavove prema vojsci pokazuju kako većina ispitanih novaka misli da je vojska uglavnom (56%) ili izrazito (27%) važna u društvu, vojne teme ih zanimaju malo (49%), a najveći broj ispita-

stavove prema vojski općenito. Prvo takvo ispitivanje provedeno je 2007. godine. I ove je godine provedeno slično ispitivanje, a rezultati trebaju poslužiti u izgradnji cijelog i kvalitetnog sustava privlačenja potencijalnih kandidata u različite oblike vojne službe.

Ispitanje je pripremio Odsjek za vojnu psihologiju Personalne službe u suradnji sa Službom za vojnu obvezu. Provoditelji su bili djelatnici ureda za obranu koji obavljaju upis u vojnu evidenciju, dok su prošlogodišnje ispitivanje proveli psiholozi zdravstvenih ustanova ovlaštenih za pregled novaka.

Ispitano je 1440 novaka (5% predviđenih za upis u vojnu evidenciju) u 2008. godini i 1882 novaka (5% planiranih za novačke pregledne) u 2007. godini. Ispitanje je provedeno anonimno te pojedinačno i skupno, upitnikom JSN-2008 i JSN-2007. Upitnici su sastavljeni na Odsjeku za vojnu psihologiju, a sadrže 29 odnosno 33 pitanja kojima se ispituju stavovi prema ulasku u dragovoljni ročni sastav, u ugovornu pričuvu i u djelatnu vojnu službu (uklju-

nih novaka ima uglavnom (64%) ili izrazito (27%) pozitivan opći stav prema Hrvatskoj vojski. Također, većina ispitanika smatra da je stav hrvatske javnosti prema Hrvatskoj vojski uglavnom pozitivan (66%).

Ovi rezultati su za vojsku iznad očekivanja s obzirom na dosadašnje trendove služenja vojnog roka i civilne službe, no treba imati na umu da je riječ o iskazanoj spremnosti koju je u stvarne odluke i ponašanje moguće pretvoriti samo uz daljnja sustavna nastojanja. ■

Prve aktivnosti dragovoljnih ročnika

Prvi dani u vojsci

Novi radni tjedan za prve dragovoljne ročnike u redovima Hrvatske vojske počeo je s novim vojničkim zadaćama, ali s istom željom s kojom su i odlučili odgovoriti na taj izazov - postati hrvatski vojnici

—Marija ALVIR, snimili Davor KIRIN i Damir MARINović—

Već drugog dana boravka u požeškoj vojarni prvih 250 ročnika, koji su od 3. studenoga na dragovoljnem služenju vojnog roka, počeli su s obukom. Uz uvježbavanje temeljnih radnji poput pozdravljanja i postrojavanja, provedena je i provjera motoričkih sposobnosti, a kad su se uz sklebove i trbušnjake još bolje upoznali, uslijedilo je upoznavanje i osobnog naoružanja. Ročnici su imali i prvi zajednički izlet izvan vojarne. Išli su najprije u Osijak, gdje je na gradskom bazenu provedena provjera njihovih plivačkih sposobnosti, a potom i u Vukovar, gdje su obišli neka od najznačajnijih mjesta. Posjetili su Memorijalno groblje žrtava iz Domovinskog rata i kod središnjeg križa paljenjem svijeće odali počast svim vukovarskim žrtvama. Potom su posjetili Spomen-dom Ovčara, kao i mjesto masovne grobnice, gdje su također zapalili svijeću, a o ratnim zbivanjima na tom području govorio im je vukovarski branitelj Petar Janjić. U vukovarskoj vojarni 204. brigade HV-a obišli su Memorijalni centar Domovinskog rata, koji im je predstavio brigadir Petar Ćavar, a toga su dana zbog cjelodnevnog boravka na putovanju ujedno prvi put

Tihomir Kuzmanović iz Darde:

Moja očekivanja su više nego ispunjena, ovdje je predobro. Sviđa mi se red i disciplina vojničkog poziva, u kojem se vidim i u budućnosti. Želja mi je služiti domovini: to je za mene velika čast i ponos.

Renata Nemeček iz Čaglina:

Odlično je, očekivala sam da će biti još napornije i teže. Prijavila sam se na nagovor ujaka koji je također bio u vojsci, a s obzirom na moj pustolovni duh nije me trebalo dugo nagovaratati. Dodatna mi je potpora sestra Ivana,

koja je također ovdje, a obje smo došle s istim ciljem - da ostaneмо u vojsci. Iako smo u manjini, prihvaćene smo jednako kao i naše muške kolege, koji su pak uvek spremni pomoći.

imali priliku jesti pravi vojnički "cjelodnevni suhi obrok", općepoznati CSO. Za kraj prvoga tjedna na odsluženju vojnog roka, svim zainteresiranim omogućeno je praćenje mise u kapelici u krugu vojarne, a nakon nedjeljnog ručka uslijedio je i prvi izlazak u grad.

Novi radni tjedan za prve dragovoljne ročnike u redovima Hrvatske vojske počeo je s novim vojničkim zadaćama, ali s istom željom s kojom su i odlučili odgovoriti na taj izazov - postati hrvatski vojnici. Kome će to i uspjeti, vidjet ćemo na kraju tromjesečne obuke, koja je novost i za njihove nadredene. Stoga i zamjenik zapovjednika požeškog Središta za temeljnu obuku satnik Ivica Markanović napominje kako će upravo prvi naraštaj dragovoljnih ročnika biti prilika da se vidi treba li što mijenjati. "Do sada smo utvrdili da su iznimno motivirani i svima im je cilj ostati u vojsci", zaključio je, dodajući da je to tek preduvjet da bi im se ponudio ugovor za službu u OSRH. Treba, dakako, zadovoljiti uvjete i standarde koje zahtijeva poslodavac. Nadajmo se da će u tome i uspjeti, na osobno zadovoljstvo i u korist službe koja svakako zaslužuje najbolje. ■

Sedamnaest godina Hrvatskog vojnika

Uvijek spremni na promjene i nove izazove

Tijekom sedamnaest godina, baš kao i ukupni obrambeni sustav, mijenja se i *Hrvatski vojnik*, a u pripremi je najnovije, redizajnirano i modernizirano izdanje. Nova urednička koncepcija donosi i nove sadržaje, a "stara garda" redakcije se uredno i, nadamo se, uspješno prilagođava svim promjenama

Marija ALVIR

Od brojnih obljetnica koje se obilježavaju u Hrvatskoj vojsci i Ministarstvu obrane i koje kao službeno glasilo MORH-a vjerno pratimo, jedna nam je posebno draga. Dakako, riječ je o sedamnaestoj obljetnici *Hrvatskog vojnika*, časopisa koji je počeo izlaziti sredinom studenoga ratne 1991. godine.

Hrvatski vojnik za hrvatskog vojnika

"Uobičajeno je u svijetu da vojna ministarstva, ili njihove institucije, izdaju glasila sa zadaćom razmatranja sveukupne problematike vojništva i obrane domovine. Takva potreba pojavila se danas i u nas, kad - radi obrane Hrvatske i njezine demokracije - radimo na ustrojstvu hrvatske vojske, i to u posebno teškim ratnim okolnostima. To su i razlozi pokretanju *Hrvatskog vojnika*", stoji u uvodniku prvoga broja, koji je potpisao tadašnji predsjednik dr. Franjo Tuđman. U istom broju objavljena je i poruka ministra obrane Gojka Šuška hrvatskim vojnicima, u kojoj je, među ostalim, zapisano: "Hrvatski vojnik još je jedan oblik naše borbe za autentični i istinit prikaz rata protiv Hrvatske. Ovo je, dični hrvatski vojnici, vaše glasilo, to je još jedan napor da zaokružimo sliku o zajedničkoj nam borbi za suverenu i slobodnu Hrvatsku. Vojnik u Slavoniji mora znati što se događa na bojištima u Lici, Dalmaciji, na Baniji i ostalim dijelovima Hrvatske. Nakon rata, u slobodnoj neovisnoj državi, *Hrvatski vojnik* bit će stručni tjednik koji će poduprijeti vojnu edukaciju."

Tako je i bilo. Tijekom sedamnaest godina, baš kao i ukupni obrambeni sustav, mijenja se i *Hrvatski vojnik*. U početku je to bio mjesecačnik ponajprije namijenjen hrvatskim braniteljima pa su ratne teme i reportaže s bojišta diljem Hrvatske bile nezaobilazne u svakom broju. No, bilo je tu i različitih drugih sadržaja, od povjesnice i tema iz područja kulture do vojne tehnike, za kojom je interes čitatelske publike sve više rastao. Upravo zato 1995. godine iz jednog nastaju dva časopisa te *Hrvatski vojnik* ostaje mjesecačnik i prati uglavnom vojnostručne teme, a novopokrenuti tjed-

nik *Velebit*, uz dodatne sadržaje iz povijesti i kulture, ponajprije prati aktualna događanja u Ministarstvu obrane i Oružanim snagama. Pet godina poslije gasi se *Velebit*, a počinje izlaziti dvotjednik *Obrana*, uglavnom s istom zadaćom, no znatno poboljšan i osvremenjen, kako u pogledu grafičkog dizajna tako i sadržajno. Zbog dinamike događanja *Obrana* ubrzo prelazi na tjedni ritam izlaženja, dok *Hrvatski vojnik* i dalje ostaje mjesecačnik. No, potkraj 2004. godine ponovno dolazi do promjena, ovaj put u drugom smjeru. Dolazi do svojevrsnog spajanja dvaju časopisa te nastaje novi tjednik pod starim, poznatim imenom. U želji da i dalje ostane prepoznatljiv, tjednik zadržava naziv pod kojim se afirmira među ciljanom čitatelskom publikom pa i šire, a u nastojanjima da ispunjava svoju temeljnu svrhu i informira ponajprije djelatnike MORH-a i OSRH-a o događanjima u sustavu, nastavlja s tjednim ritmom izlaženja. *Hrvatski vojnik* u svom novom izdanju i dalje prati aktualna događanja u obrambenom sustavu, a dio sadržaja iz područja vojne tehnike i povijesti objavljuje se na internetskoj stranici časopisa.

U pripremi je i najnovije, redizajnirano i modernizirano izdanje. Nova urednička koncepcija donosi i nove sadržaje, a "stara garda" redakcije se uredno i, nadamo se, uspješno prilagođava svim promjenama. I dalje putujemo diljem Lijepe Naše pa i šire, pratimo naše vojnike u zemlji, ali i u inozemstvu, a posebno su nam snažni dojmovi iz pojedinih mirovnih misija. Uz najdraže nam reportaže s terena, tu su i brojna izvešća s raznih događanja u sustavu te intervjui s aktualnim sugovornicima, kao i pojedine stalne rubrike, a uz pomoć kvalitetnih i stručnih vanjskih suradnika uspijevamo pokriti i mnoge druge sadržaje.

Često nas kontaktiraju čitatelji, iz sustava, ali i izvana, i na razne nam načine upućuju kritike, kako one pozitivne tako i negativne. Slijedom toga i u sklopu mogućnosti koje nam dopušta naš položaj uvijek nastojimo biti bolji, a ako je suditi prema proteklih sedamnaest godina, čini se da nam to nekako i uspijeva. Ukoliko se vama, pak, čini da neutemeljeno i pretjerano sami sebe hvalimo, provjerite kako to rade drugi časopisi ili nas slobodno kontaktirajte - vaše su kritike uvijek dobrodošle! ■

Novi uspjeh Klape HRM-a "Sveti Juraj"

S Ružom crvenom do vrhova top-lista

Po mišljenju istaknutih glazbenih stručnjaka koji su preslušali taj najnoviji uradak Klape, kao i brojnih slušatelja radiopostaja, riječ je o novom velikom klapskom hitu, o čemu svjedoče i pojedine top-liste

— Marija ALVIR, snimio Tomislav BRANDT —

Usamo četiri tjedna od ulaska na top-listu Hrvatski top 33 Radio Dalmacije, najnovija obrada pjesme *Ružo crvena* u izvedbi Klape Hrvatske ratne mornarice "Sveti Juraj" iz Splita dospjela je na sam vrh ljestvice, gdje se još uvijek nalazi, a na prvo mjesto popela se zahvaljujući glasovima slušatelja.

Već dva tjedna ta se pjesma nalazi i na HrTop 20 Media servisa, kao i na Jadranskoj top-listi koju u svom programu emitiraju brojne radiopostaje od Istre do Prevlake. Po mišljenju istaknutih glazbenih stručnjaka koji su preslušali najnoviji uradak Klape, kao i brojnih slušatelja radiopostaja, riječ je o novom velikom klapskom hitu. Skladba je snimljena u studiju HRM-a u Splitu pod stručnim vodstvom Marija Božića, koji je ujedno programirao skladbu. Glazbu potpisuje Roman Gross, a tekst Dubravko Šimek. Pjesmu *Ružo crvena* članovi

PO	PT	KLUB	IZVODAC - Pjesma
1.	1.	Klapa Sv. Juraj HRM	Ružo Crvena
2.	3.	Rivali KUD Cambi	Na More Mi Biti
3.	2.	Dino Dvornik	Hipnotiziran
4.	6.	Dalmatino - Dvi Sestre Blaznik	
5.	10.	Klapa Kampanel	Aj Ca, Valin Te
6.	4.	Massimo & Nino Belan	Zar Više Nema Nas
7.	8.	Luka Ništetić	Na Trnu I Zauvijek
8.	5.	Tony Četinski	Ako To Si Zove Ljubav
9.	11.	Boris Očenjak & Rihani Ft. Mladen Grđević	Moje Sirje
10.	7.	Đorđe Dragović	Svijet Na More Zdrav

Klape "Sveti Juraj" pjevušili su već na Međunarodnome vojnom hodočašću u Lurd, na kojem godinama redovito sudjeluju, a premijerno su je izveli sredinom srpnja u Kaštel-Starom, na koncertu s Tamburaškim orkestrom HRT-a, nakon čega je ubrzo postala pravi hit, na golemo zadovoljstvo svih devet članova Klape te napose njihova voditelja Marka Bralića, koji najviše radi na promidžbi i afirmaciji Klape.

U osam godina postojanja Klape je stekla određeni ugled, kao i

vjernu publiku. Uz brojne nastupe u zemlji i inozemstvu, dosad je izdala sedam nosača zvuka, a uoči Valentinova iduće godine planira izdati i osmi. Novi nosač zvuka sadržavat će izbor ljubavnih pjesama, među kojima i sve popularniju *Ružo crvenu*, a članovi Klape ističu kako će to biti prigodan dar svim pripadnicima Oružanih snaga povodom Dana zaljubljenih. ■

www.klapa-sveti-juraj.com

je nova adresa internetske stranice Klape, na kojoj možete pronaći sve o njima i njihovu radu, kao i najnovije videosnimke njihovih pjesama, među kojima su *Zlatne godine*, *Vilo moja*, *Croatia, iz duše te ljubim*, aktualni hit *Ružo crvena*, te mnoge druge pjesme u izvedbi Klape HRM-a "Sveti Juraj".

Izaslanstvo Njemačke kopnene vojske posjetilo HKoV

Jedni od drugih možemo mnogo naučiti

General Hans Otto Budde, kojemu je ovo bio prvi službeni posjet HKoV-u, izrazio je zadovoljstvo sposobnostima i motivacijom hrvatskih vojnika te upozorio na njihovu izvrsnost i kvalitetan rad u misiji ISAF u Afganistanu. Dosadašnju bilateralnu obrambenu suradnju ocijenio je izvrsnom te istaknuo nužnost njezina nastavka, i to ne samo zato da se vidi kako pripadnici oružanih snaga naših dviju zemalja rade nego i zato što jedni od drugih možemo mnogo naučiti

Leida PARLOV, snimio Davor KIRIN

Hravatsku kopnenu vojsku posjetilo je 6. studenoga višoko izaslanstvo kopnene vojske oružanih snaga Savezne Republike Njemačke. Njemačko izaslanstvo je predvodio zapovjednik KoV-a general pukovnik Hans Otto Budde, a domaćin mu je bio zapovjednik HKoV-a general pukovnik Mladen Kruljac s najbližim suradnicima. Posjet je bio u znaku brojnih aktivnosti kojima su predstavljene zadaće i provedba partnerskih ciljeva te opremljenost naše kopnene vojske, a njemačka se strana i praktično mogla uvjeriti u sposobljenost, profesionalnost i motiviranost nekih od najelitnijih sastavnica HKoV-a.

Uvodna prezentacija održana je u Zapovjedništvu HKoV-a u Karlovcu. U pozdravnom govoru general Kruljac je izrazio dobrodošlicu svome njemačkom kolegi i osvrnuo se na aktivnosti HKoV-a, stavljući poseban naglasak na sudjelovanje u međunarodnim operacijama. Tako, primjerice, kad je riječ o sudjelovanju u misiji ISAF u Afganistanu, među pripadnicima hrvatskog kontingenta je 82% iz HKoV-a, a svoje snage imaju i u misiji UNDOF na Golanskoj visoravni te u drugim UN misijama. Istaknuo je bogatu bilateralnu i multilateralnu aktivnost naše kopnene vojske te njezino uspješno sudjelovanje u brojnim vojnim vježbama bilo u svojstvu organizatora ili sudionika, i uspješno obavljanje aktivnosti vezanih uz potporu zemlje

domaćina. Njemačka strana se upoznala i s aktivnostima 350. Vob, smještenom u ogulinskoj vojarni "Sveti Petar", a razgledali su i njihov TT zbor. Najdinamičniji i najzanimljiviji dio posjeta odvijao se na vojnom poligonu "Eugen Kvaternik", Slunj, gdje je glavni akter brojnih događanja bila Pukovnija Vojne policije. Prikazana je sposobljenost vodiča i službenih vojnih pasa, profesionalnost i sposobljenost Vojne policije za rješavanje visokorizičnih situacija u motornom vozilu, upad u objekt, a provedena su i situacijska gađanja iz samokresa i kratke strojnica. General Hans Otto Budde, kojemu je ovo prvi službeni posjet HKoV-u, izrazio je zadovoljstvo sposobnostima i motivacijom hrvatskih vojnika te upozorio na njihovu izvrsnost i kvalitetan rad u misiji ISAF u Afganistanu. Rekao je i kako je posljednjih godina došlo do globalizacije sigurnosti, zbog čega se na izazove i današnjice i budućnosti može odgovoriti jedino suradnjom.

Dosadašnju bilateralnu obrambenu suradnju ocijenio je izvrsnom te istaknuo nužnost njezina nastavka, i to ne samo zato da se vidi kako pripadnici oružanih snaga naših dviju zemalja rade nego i zato što jedni od drugih možemo mnogo naučiti. "To je ključno i zato sam danas ovdje", rekao je general Budde izraživši uvjerenje da će se suradnja nastaviti kako kod nas tako i u Njemačkoj, na vježbama, tečajevima i drugim zajedničkim aktivnostima. ■

General Budde i general Kruljac razmijenili su prigodne poklone

Operativno upravljanje finansijskim resursima

Treću godinu zaredom Uprava za finančije i proračun organizirala je stručni seminar na temu "Operativno upravljanje finansijskim resursima", ovaj put u hotelu Zagreb u Splitu od 6. do 8. studenoga.

Seminar, na kojemu je sudjelovalo 90-ak djelatnika MORH-a i OSRH-a, otvorio je ravnatelj Uprave za financije i proračun Ivan Brković, koji je tom prilikom istaknuo važnost finansijske struke u obrambenom sustavu. Na trodnevnom seminaru održano je nekoliko prezentacija, a osim djelatnika Uprave za financije i proračun izlagali su i predstavnici drugih ustrojenih cje- lina MORH-a i OSRH-a: Službe za NATO i PzM, Službe za ugovaranje i nabavu, Samostalnog odjela za unutarnju reviziju, Uprave za logistiku, Uprave za planiranje te Zapovjedništva HRM-a i Zapovjedništva za potporu. Obrađene su i teme vezane za pristupanje Hrvatske NATO-u s posebnim osvrtom na finansijski aspekt, postupak preraspodjele i prenamjene s aspekta OSRH-a te implementacija sustava preraspodjele u LAUS plan. Sudionici su upoznati s mogućnostima organizacijskih promjena obrade naloga za službeno putovanje u inozemstvo te s uvođenjem finansijskog upravljanja i kontrole u Ministarstvo obrane s osvrtom na presjek učinjenog i na daljnje korake, kao i s novostima u praksi vezanoj uz primjenu novog Zakona o javnoj nabavi i njegovim izmjennama te s radom u povjerenstvima za odabir najpovoljnijeg ponuđača. Bilo je riječi i o problematici materijalno-finansijskog poslovanja u OSRH te o provedbi godišnjeg

snimio T. BRANDT

popisa materijalne imovine. Izloženi su zaključci revizijskih izvješća za razdoblje 2007.-2008., utjecaj unutarnje revizije na razvoj računovodstvenih informacijskih sustava i funkcija upravljanja, a predstavljen je i prijedlog unapređenja informacijsko-finansijskog sustava. Posebnu pozornost i zanimanje izazvala je prezentacija na temu problematike finansijske struke u OSRH, u čije su se izlaganje i raspravu aktivno uključili brojni sudionici.

Prvi put organizirane su i radionice na temu plaća te obrade i finansijskog nadzora isprava i platnog prometa, na kojima se raspravljalo o problemima iz prakse. Prezentacije i radionice izazvale su veliko zanimanje sudionika. Ovaj seminar koristit će im u rješavanju svakodnevnih operativnih problema, a otvorena je i mogućnost koncipiranja prijedloga za poboljšanje djelotvornosti funkcionalnog područja financija.

Tanja MAJOR

Hrvatski vojnici ugledni članovi PRT-obitelji

Hrvatski nadnarednik Damir Grgurić 31. listopada je pobijedio na teniskom turniru što su ga u Changcharanu organizirali Litavci, koji vode sedmu rotaciju Provincijskog rekonstrukcijskog tima (PRT-7).

Nagrađen je Trofejem litavskog veleposlanika i mnogim čestitkama ostalih sudionika. Na turniru se više od mjesec dana natjecalo 19 vojnika iz Hrvatske, Litve i Ukrajine. Po mišljenju sudaca, natjecanje je bilo puno emocija i igara na razini profesionalaca, ali Grgurić je bio nepobjediv. No turnir nije jedina aktivnost u kojoj u sklopu PRT-a sudjeluju hrvatski vojnici. Sudjelovali su također u hodnji Dancon, koju su prošloga mjeseca organizirali Danci. Sedmorica hrvatskih vojnika uspješno su došli na cilj staze duge 21 kilometar. Za to će primiti potvrde i medalje Dancon. Nadnarednik Damir Grgurić dio je Hrvatskog sigurnosnog odsjeka pri PRT-7. Osmorica hrvatskih vojnika koji djeluju u njemu gotovo su završili svoju misiju u Afganistanu. Dali su sve od sebe tijekom šestomjesečnog boravka. Bili su zaduženi za sigurnost baze, osiguravali pratnju do važnih sastanaka s lokalnim vlastima provincije Gohr, prevozili materijalna sredstva za Afganistance te provodili ostale zadaće. "Postali su dio našeg tima. Sa sigurnošću mogu ustvrditi da su hrvatski vojnici ugledni članovi naše PRT-obitelji", rekao je zapovjednik PRT-7 brigadir Ramunas Baronas. U misiji ISAF djeluje sedma rotacija Rekonstrukcijskog tima provincije Gohr. Jedna od njezinih ključnih zadaća jest potpora lokalnoj vlasti, uspostavljanje sigurnosti i stvaranje pogodnog okruženja za obnovu provincije.

R. GAIZUTYTE

Daljnji razvoj vozila JLTV

popularni Humvee. Krajem listopada potpisani je ugovor, vrijedan 166 milijuna dolara, s tri industrijska ugovarača o idućoj fazi razvoja.

Ugovarači su tvrtke BAE Systems - podružnica Ground Systems Division iz

Santa Clare u Kaliforniji, General Tactical Systems (zajednička tvrtka koju su osnovali General Dynamics i AM General sa sjedištem u Sterling Heightsu u Michiganu) i Lockheed Martin Systems Integration iz Owega u saveznoj državi New York. Svrha je programa JLTV načiniti

sposobno vozilo velike nosivosti i dobre zaštite za ukrcane vojnike uz istodobno zadržavanje lagane strategijske pokretljivosti, tj. da se mogu prevoziti u što više tipova transportnih letjelica.

Potpisani ugovor predviđa da će ta razvojna faza trajati 27 mjeseci, a svaki će sudionik morati načiniti sedam prototipnih vozila u tri razne kategorije nosivosti te razviti i prikazati odgovarajuću tovarnu prikolicu.

JLTV bi trebao, kad postane operativan, obavljati razne zadaće, od oklopног transportera, izvidničkog vozila, zapovjednog vozila, preko vozila za paljbenu potporu pa do logističkih zadaća.

M. PETROVIĆ

RAZVOJNI program Joint Light Tactical Vehicle (JLTV), odnosno združeni razvoj lakog taktičkog vozila za potrebe kopnene vojske, marinaca i Zapovjedništva za specijalne operacije OS SAD-a, zapravo je zamisljen kao dopuna i djelomična zamjena za današnje lako vozilo,

Italija produljuje leasing F-16ADF

TALIJANSKO ministarstvo obrane vodi pregovore s američkom tvrtkom Lockheed Martin za produljenje leasinga višenamjenskih lovačkih aviona F-16ADF u dodatnih 18 mjeseci. Italija je u ožujku 2001. skloplila ugovor s kojim je na rok od pet godina (uz mogućnost daljnog produljenja) unajmila 34 lovačka aviona F-16ADF za potrebe svog ratnog zrakoplovstva (Aeronautica Militare Italiana), od kojih je 31 trenutačno u uporabi (tri su doživjela udes). S tim ugovorom Italija je ugovorila 45 000 sati naleta na F-16ADF, od čega su dvije lovačke pukovnije (5. lovačka pukovnija iz Cervije i 37. lovačka pukovnija iz Trapani-Birgija na Siciliji) dosad realizirale 33 000 sati naleta. S pregovorima koji su u tijeku Italija kani ishoditi produljenje leasinga za polovicu trenutačne flote F-16ADF, a ugovor bi se prema odre-

đenim očekivanjima mogao sklopiti početkom 2009. godine. S takvim produljenjem leasinga Italija kani 37. lovačkoj pukovniji osigurati 15 lovaca F-16ADF, odnosno time kani popuniti vremensko razdoblje (i osigurati razinu operativne spremnosti Aeronautica Militare Italiana) do kraja 2012., kada se očekuje puna operativna spremnost novonabavljenih talijanskih Eurofighterata.

Italija je naručila 121 višenamjenski lovački avion Eurofighter Typhoon II, a avioni će biti razmješteni u četiri lovačke pukovnije. Aeronautica Militare Italiana trenutačno ima Eurofightere Tranche 1 Block 5, a uskoro se očekuje početak isporuke 47 Eurofighterata Tranche 2, odnosno zaključenje ugovora za preostalih 47 Eurofighterata Tranche 3.

I. SKENDEROVIC

Testiranje savitljivog zaslona

AMERIČKA kopnena vojska (US Army) ima posebno istraživačko središte Flexible Display Center za razvoj fleksibilnih, savitljivih zaslona. Prema istraživačima tog središta, za dvije do tri godine započet će terenska testiranja savitljivog zaslona. Bit će to važan korak prema operacionalizaciji sadašnjih istraživanja i budućoj komercijalizaciji tehnologije savitljivih zaslona.

Istraživači su optimisti, očekuju da se to sve dogodi uskoro, a koliko važnim drže svoj rad vidi se i po tome što spominju novo "doba savitljivih zaslona". To bi, smatraju, trebalo omogućiti uvođenje zaslona na mnoga dosad slabo zastupljena po-

družja. Temeljna je ideja da bi svaki vojnik trebao dobiti svoj zaslon, koji će mu omogućiti maksimalnu iskoristivost umrežnosti. Bitno je da zaslon bude što otporniji na terenske uvjete rada, dovoljno velik za prikaz podataka i dovoljno malen za svakodnevno nošenje.

Novi bi savitljivi zasloni trebali trošiti i do deset puta manje energije za rad, a zbog same svoje naravi omogućit će praktične zaslone, koji se mogu nositi na tijelu. Jedan od kandidata je zaslon na ručnom zglobovu. Dosadašnji primjerici, koji se temelje na standardnim, krutim,

LCD matricama, nisu praktični ni osobito otporni na teške uvjete korištenja. Sklopivi se pak zaslon može namotati u kućište kad nije u uporabi i tako omogućiti jednostavno nošenje i aktivaciju kad god se ukaže potreba. Trenutačno se isprobava zaslon načinjen od savitljivog tankog čelika, koji bi trebao osigurati trajnost i izdržljivost.

M. PETROVIĆ

Predstavljen prvi singapurski F-15SG

POČETKOM studenoga, u sklopu Boeingove tvornice u St. Louisu, javnosti je svečano predstavljen prvi produkcijski primjerak višenamjenskog lovačkog aviona F-15SG, koji je Boeing proizveo za singapsku ratno zrakoplovstvo. To je prvi od 24 naručena aviona F-15SG, koji je odnio pobjedu na singapskom natječaju zaključenom početkom rujna 2005. godine. Tada su Boeingu veliki takmaci bili Dassault sa svojim kan-

didatom Rafaleom, EADS s Euro-fighterom Typhoon II, te Suhoj sa Su-35. Boeingov F-15 tada je nosio oznaku T, a poslije dobio oznaku SG. S novim borbenim lovačkim avionima Singapur kani zamijeniti svoju postojeću zastarjelu flotu višenamjenskih lovačkih aviona McDonnell Douglas A-4SU Super Skyhawk.

Boeingova SG inačica poprilično je slična borbenom lovačkom avionu F-15K, koji je nedavno kupila

Južna Koreja. Temeljna razlika je ta što F-15SG ima Raytheonov APG-63(V)3 AESA (Active Electronically Scanned Array) radar umjesto AN/APG-63(V)1 MSA (Mechanical Scanned Array) radara, kakav je ugrađen na F-15K. Singapski F-15SG opremljen je također SNI-PER-om, ciljničkim podvjesnikom treće generacije, cilnikom integriranim u pilotsku kacigu, Northrop Grummanovim paketom opreme za elektroničko ratovanje AN/ALQ-135, te datalinkom Link-16, a pogonsku skupinu čine dva General Electricova motora F110-GE-129 potiska 131 kN.

Prema informacijama vezanim uz singapski natječaj, F-15SG su nabavljeni u sklopu DCS programa (Direct Commercial Sale), dok će se zrakoplovno naoružanje nabaviti u sklopu FMS programa (Foreign Military Sale). Tako bi singapski Eglovi trebali biti naoružani s 200 projektila AIM-9X Sidewinder, 200 projektila AIM-120C AMRAAM, 30 projektila AGM-154A JSOW, 30 projektila AGM-154C JSOW, te većom količinom bombi GBU-38 JDAM.

I. SKENDEROVIĆ

Još Buffala na terenu

AMERIČKA tvrtka Force Protection objavila je da je dobila novi ugovor o isporuci još 27 oklopnih vozila Buffalo A2 u izvedenici patrolnog vozila za provjeru prometnika i ukljanjanje eksplozivnih naprava i mina. Vrijednost ugovora je 26,2 milijuna dolara, a kupac je američko ministarstvo obrane.

Force Protection je jedan od manjih američkih specijaliziranih proizvođača, koji su iskustvo stekli proizvodnjom jednostavnih namjenskih oklopnih vozila, najčešće baziranih na komercijalnim komponentama. Osim Buffala odmah uočljivog po velikim dimenzijama, golemim ko-

tačima i robotskoj ruci koja izvrsno služi za pregled sumnjivih objekata sa sigurne udaljenosti, tvrtka nudi i dva manja vozila, Cougar i Cheetah.

Buffalo, koji po svojim dimenzijama odnosno masi i mogućnostima spada u MRAP III kategoriju oklopnih vozila, pokazao se kao dobro rješenje za stalno patroliranje po važnim prometnicama. Cilj je patroliranja otkriti i provjeriti sumnjive objekte uz prometnicu te pokušati otkriti i neutralizirati postavljene mine i eksplozivne naprave. Tu po-

Force Protection

sebno do izražaja dolazi robotska ruka, koja omogućava pomniji pregled sumnjivog područja ili objekta uz prometnicu te premještanje ili neutraliziranje naprave na neki drugi način.

M. PETROVIĆ

Daring okončao pokusne plovidbe

PRVI protuzrakoplovni razarač klase Daring, poznat i pod oznakom Type 45, okončao je posljednu seriju ugovornih ispitivanja izvršenih na pokušnim plovidbama pod nadzorom brodograditelja BVT Surface Fleet.

Tijekom pet tjedana, više od 30 operatera simultano je rabilo sve elemente brodskog u potpunosti integriranog komunikacijskog sustava (Fully Integrated Communications System - FICS), uključujući satelitsku komunikaciju, visokofrekventne i V/UHF značajke. Naručitelj, britansko ministarstvo obrane izjavilo je da su ispitivanja pokazala sposobnost iznimno lakog upravljanja komunikacijskim sustavom i izuzetan raspon komunikacijskih frekvencija, obuhvaćajući uz navedeno videokonferenciju putem sata-lita između timova na brodu i obali.

Stručnjaci različitih profila brodograđevne kompanije također su sudjelovali u upoznavanju broda i njegovih sustava kako bi se pripremila dostava ovog novog razarača istisnine 7450 tona u prosincu ove godine, kao prvi put zaplovi u matičnu luku Portsmouth 28. siječnja 2009., a na-

ovoj klasi čiji je naručitelj britansko ministarstvo obrane za potrebe kraljevske ratne mornarice.

Preliminarne faze prve serije pokušnih plovidbi, obavljenih sredinom 2007., pokazale su mogućnost postizanja maksimalne brzine od 31,5 čv. Srednja dnevna vrijednost potrošnje dizelskog goriva iznosi 35 m³, što je jedna četvrtina volumena kojim se inače koriste razarači Type 42 i fregate Type 23 u operativnoj službi. Nakon što ministarstvo obrane uvjetno prihvati ugovor - brod u prosincu, uslijedit će druga faza ispitivanja pod nadzorom ministarstva u trajanju 12 mjeseci te aktivnosti integracije. Očekuje se da novi razarač prvi put zaplovi u matičnu luku

javljena ispitivanja trajat će od veljače do svibnja sljedeće godine.

Drugi razarač u klasi, Dauntless, trebao je započeti prvu fazu ugovornih pokušnih plovidbi početkom studenog ove godine. Četvrti brod, Dragon, spreman je za porinuće koje je određeno za 17. studenog u brodogradilištu u Glasgowu, dok je treći razarač imena Dia-

mond porinut u studenom 2007.

U međuvremenu, temeljno brodsko naoružanje koje čini protuzračni raketni sustav PAAMS prolazi ispitivanja ispred južne francuske obale. U lipnju, projektil Aster 30 presreo je metu Mirach pri dometu od 35 km i visini od 10 000 m.

U parlamentarnom izvješću objavljenom u ožujku ove godine identificiran je pomak rokova za 11 mjeseci te rast troškova programa na godišnjoj razini za oko 345 milijuna funti (635 milijuna dolara). Ukupna vrijednost brodova u trenutku objave izvješća iznosila je 6,46 milijardi funti, što je gotovo milijardu funti više od početne projekcije troškova.

M. PTIĆ GRŽELJ

Klasa Hydra uspješno lansirala ESSM

HS SALAMIS, fregata grčke ratne mornarice klase Hydra, uspješno je lansirala projektil Evolved Sea Sparrow Missile (ESSM) i uništila cilj pri doletu od 5 NM. U skladu s navodima proizvođača, projektili ESSM posebno su prilagođeni za uništavanje nadzvučnih projektila i djelovanje u priobalnom okruženju pojačanih radarskih smetnji. Glasnogovornik kompanije Thales izjavom je potvrdio da je prilikom ispitivanja lansiran tek jedan projektil, no odbio je otkriti bilo kakve pojedinsti o svojstvima samog cilja kao i to jesu li rabljene ikakve protumjere.

Ovo ispitivanje je označilo prvo uspješno lansiranje ESSM projektila s fregata klase Hydra, pri čemu će sve četiri fregate biti prilagođene te modernizirane iluminacijskim radarima STIR (Separate Target Illumination Radar), koji se uobičajeno rabe za navođenje projektila ESSM na ciljeve. STIR također posjeduje mogućnosti upravljanja paljbom, iluminacijske sposobnosti otkrivanja i praćenja objekta u zraku, prepoznavanja kao prijetnje te označava-

nja kao cilja. Sposobnost paljbe ESSM projektila samo je dio poboljšanja značajki fregata klase Hydra, koje su inicirane 2007., a uključile su reintegraciju modificiranog sustava za okomito lansiranje navođenih projektila (Guided Missile Vertical Launch System - GMVLS) Mk 48, nužnog za ESSM.

Tijekom 2010. sve četiri fregate klase Hydra očekuje modernizacija u sredini operativnog vijeka. Programom će biti obuhvaćena modernizacija taktičkih i komunikacijskih sustava, upravljanja borbenim sustavima, monitoringa/praćenja putem platforme te sadržaja/sredstva za nadzor brodskih oštećenja kao i ugradnja unaprijeđenog paketa rada.

Očekuje se da će preostale tri fregate, HS Hydra, HS Spetsai i HS

Psara, obaviti ispitivanje paljbe nakon dogradnje brodskog borbenog sustava na ESSM kapacitete. U skladu s dogovorenim rokovima, dogradnja na ESSM kapacitete svih četiriju fregata klase Hydra trebala bi biti okončana tijekom 2009. godine.

M. PTIĆ GRŽELJ

Rafale dobiva AESA radare

Dassault očekuje sklapanje dodatnog ugovora s francuskom obrambenom agencijom za opremanje i nabavu, na temelju kojega će biti pokrenuta proizvodnja AESA RBE2 radara punog opsega u vrijednosti od nekoliko stotina milijuna eura, što će inače biti provedeno uz istodobno ugovaranje četvrte tranše od 60 Rafalea.

Prvi proizvedeni AESA RBE2 radari ujedno će služiti za daljnje testiranje softverske potpore Rafalea za nove radare, što bi trebalo biti okončano do početka 2010. Ove godine obavljen je više testnih letova Rafalea s prototipom Thalesova AESA radara. Vrlo brzo su ostvareni značajni uspjesi pri izvođenju raznih

misija u zraku, poput komunikacije dva Rafalea u zraku i razmjene podataka preko datalinka, što je omogućilo zajedničko uspješno lansiranje projektila za zajednički cilj.

Razvoj AESA radara za Rafale posljedica je poraza na singapurском natječaju za novi višenamjenski lovački avion, kada je upravo nedostatak AESA radara bio jedan od glavnih razloga Rafaleova poraza odnosno pobjede Boeinga s F-15SG. Zbog toga je D"1"gation G"-n"rale pour l'Armement, francuska obrambena agencija za opremanje i nabavu, 2006. pokrenula Rafale Roadmap program, čime je dala okvir za sljedeće modernizacije Rafalea, što prije svega podrazumijeva integriranje AESA radara.

I. SKENDEROVIC

JEDAN od čelnika francuskog proizvođača borbenih aviona Dassault početkom studenoga izjavio je da je započela serijska proizvodnja malog opsega AESA radara za francuske višenamjenske lovačke borbene avione Rafale. AESA RBE2 radare razvila je francuska tvrtka Thales, a njihova serijska integracija na francuske Rafale trebala bi započeti 2010. godine. Iduće godine

Prestanak nasilja na obzoru?

U posljednjih godinu dana zabilježeno je znatno smanjenje sektaškog nasilja i napada na američke snage u Iraku. Iako se još teško može govoriti da je svršetak sukoba na vidiku, naznaka trenda ohrabruje

Hrvoje BARBERIĆ

Nakon četiri iznimno teške godine za Irak, posljednjih godina dana zabilježeno je znatno smanjenje sektaškog nasilja i napada na američke snage. Još je prerno za zaključak da su svršetak građanskog rata i trajni mir na pomolu, ali naznaka trenda ohrabruje. Analitičari smatraju da je razloga više: slabljenje sunitskog ustanka, gubljenje utjecaja šijitskih milicija i pad aktivnosti pripadnika Al-Qaide u Iraku, a istodobno znatan napredak u jačanju iračkih snaga sigurnosti.

Promatrano kroz prizmu brojeva, ukupno nasilje u Iraku je u padu 90 posto u odnosu na crni vrhunac dosegnut u 2006. godini. Tijekom ljet-

nih mjeseci 2008. broj nasilnih smrти među iračkim civilima iznosio je oko 700 ljudi mjesečno. Premda je ta brojka i dalje visoka, znatno je niža od bilo kojeg mjeseca u prijašnjim godinama rata. U isto vrijeme broj poginulih američkih vojnika pao je sa 70 mjesečno, koliko ih je ginulo na početku 2007. godine, na prosječno 25 mjesečno u jesen 2008. godine. I iračke snage sigurnosti bilježe pad broja poginulih pripadnika s dvije stotine na stotinu ljudi mjesečno. Iako je broj izbjeglih i raseljenih koji se vraćaju svojim kućama još uvijek zanemariv, broj protjerivanja civila danas je gotovo sveden na nulu. Ako se sadašnji trend nastavi, do 2010. godine SAD

će moći drastično smanjiti svoje snage u Iraku, a do 2011. godine američki će angažman moći biti prepolovljen.

Irak je od kolovoza 2003. bio zapljušnut valom terorističkih akcija i samoubilačkih napada različitih militantnih skupina. Glavnina napada na američke snage događala se oko sunitskih središta Mousula, Tikrita i Faludže, zbog čega je američka vojska poduzela nekoliko velikih vojnih operacija, od kojih je opsegom bila najveća opsada grada Faludže u studenom 2004. ■

Tekst u cijelosti pročitajte na:
www.hrvatski-vojnik.hr

Moderna oklopljena vozila (II. dio)

Europski proizvođači oklopnih vozila ponudili su brojne konstrukcije koje zadovoljavaju očekivanja mnogih korisnika diljem svijeta te pokazuju kako tradicionalni proizvođači sa Starog kontinenta, unatoč novoj konkurenciji, i da je proizvode vrhunska vozila

— Pripremio Marijo PETROVIĆ —

Odjel za vojna vozila tvrtke Iveco dobio je ozbiljne narudžbe u proteklih nekoliko godina za svoje višenamjensko lako vozilo (LMV) 4X4, koje je dostupno u običnoj i potpuno oklopljenoj varijanti. Ponuđene su dvije verzije LMV-a: standardna 3,2-metarska varijanta nosivosti 2,3 tone, te nova (3,5-metarska) varijanta nosivosti 2,5 tona s četverim vratima i proširenim stražnjim dijelom ili kraća varijanta s dvojim vratima i mogućnošću montaže različitih modula na stražnji dio. Modularni oklopni sustav koristi se inovativnom tehnikom primijenjenih oklopnih panela, koje isporučuje njemačka tvrtka IBD Deisenroth, a postavljeni su između vanjske i unutarnje strukture vozila. Varija-

cije zaštite sežu od razine 1 (streljivo kalibra 5,56 mm i 7,62 mm) pa do razine 4 (streljivo kalibra 14,5 mm). Svako vozilo ima ojačanu podnicu, koja štiti posadu od mina. Za ovu godinu, tvrtka Iveco očekuje balističku certifikaciju razine 2 i minsko-eksplozivnu certifikaciju razine 3a, a u postupku je povećanje zaštite od improviziranih eksplozivnih naprava. Pokuse vodi IBD-ov Active Defense System, u kojem je prikazan napad raketnim projektilima te sličnim prijetnjama.

Talijanska je vojska naručila 1200 vozila u prosincu 2004., a pojavila se potreba za ukupno 2500 vozila, koja uključuju namjenska, izvidnička, oružna vozila i vozila za specijalne postrojbe. Sva su vozila opremljena oklopom, izuzevši 23

koja su unutar prve narudžbe od 66 vozila. Tu je još i 16 sanitetskih vozila baziranih na varijanti s produženim razmakom osovina i skraćenom kabinom, a vozila bi trebala biti isporučena do prosinca 2008.

Tvrta BAE Systems Land Systems proizvodi 401 vozilo Panther, uz opciju za još 400, čime su zadovoljeni uvjeti britanske vojske za njihovo buduće vozilo za vezu i zapovijedanje. Sva će vozila biti oklopljena, a 326 bit će naoružano daljinski upravljanom kupolom Rafael Enforcer, koja je opremljena strojnicom kalibra 7,62 mm. Više od 100 vozila već je dostavljeno u roku. ■

Tekst u cijelosti pročitajte na:
www.hrvatski-vojnik.hr

Što brže i preciznije (II. dio)

Velika potražnja za preciznim, ali ne odveć razornim vođenim projektilima zrak-zemlja potaknula je razvoj novih inačica već postojećih, ali i razvoj potpuno novih projektila

Pripremio Domagoj MIČIĆ

Još jedan vođeni projektil koji je nastao radi hitnog zadovoljenja potreba za novim oružjima za blisku zračnu potporu jest britanski MBDA Brimstone. Brimstone je u razvoju od studenoga 1996. Često se opisuje kao preinačena inačica projektila Hellfire, ali je u osnovi to potpuno novi projektil. Za razliku od Hellfира, Brimstone ima masivnije i čvršće tijelo, milimetarski radar koji omogućava način djelovanja "ispali i zaboravi", te novu dvo-dijelnu bojnu glavu namijenjenu uništavanju oklopnih vozila. Tvrтka Boeing (koja s Lockheed Martinom proizvodi Hellfire) osigurava neke podsustave projektila, a tvrtka MBDA zadužena je za proizvodnju radara i sastavljanje i završnu provjeru projektila. Iako svoje podrijetlo vuče iz zahtjeva Hladnog rata za protuoklopnim projektilom, Brimstone je isto tako pogodan za uporabu u novim, znatno izmijenjenim uvjetima ratovanja, barem po tvrd-

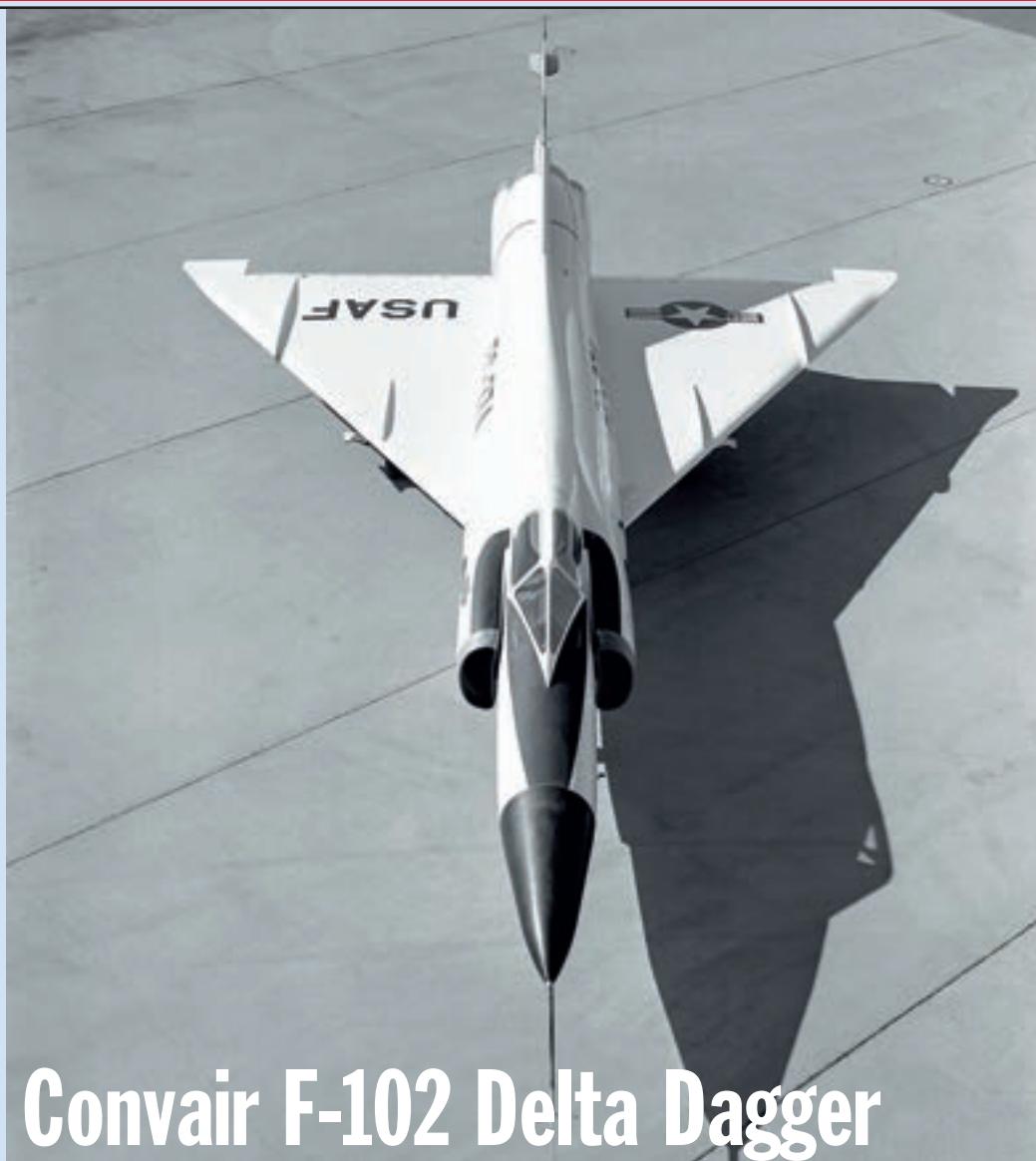
njama MBDA-e. Izvorni Brimstone projektil razvijen je da bi uništavao valove sovjetskih tenkova i drugih oklopnih vozila, ali se pokazao neadekvatnim za uporabu u suvremenim sukobima, pa čak i kad je trebao uništavati oklopna ili neoklopna vozila. Naime, njegov milimetarski radar nema dovoljnu mogućnost razlučivanja ciljeva da bi u modu "ispali i zaboravi" mogao samostalno razlikovati vojna i civilna vozila. Praksa je pokazala i da se ne može vezati za točno određeni cilj, već da u gustom (gradskom) prometu može pogoditi doslovno bilo koje vozilo. Kako bi moglo iskoristiti barem dio proizvedenih projektila, britansko ministarstvo obrane je pokrenulo program modifikacije, koji se zapravo ograničio na zamjenu radarskog novim poluaktivnim laserskim sustavom vođenja.

Prvi sličan prijedlog razvoja Brimstone projektila s laserskim sustavom navođenja (nazvan Brimstone

II) predložio je Boeing još 2006., ali je prijedlog odbačen zbog nedostatka interesa američke vojske. Sada je isti koncept prihvatio britansko ratno zrakoplovstvo. Novi je projektil već integriran u borbeni sustav jurišnika Tornado GR.4, koji su već određeni za raspoređivanje u Afganistan, gdje će krajem 2009. zamjeniti Harriere. Brimstone je dugачak 1,8 metara i ima promjer tijela 17,8 centimetara. Masa mu je u trenutku lansiranja relativno malih 48,5 kilograma. Pokreće ga snažan raketni motor na kruto gorivo. Nakon lansiranja, raketni motor ubrzava projektil na nadzvučnu brzinu. Motor radi vrlo kratko uz minimum dima kako bi se i na taj način minimalizirala mogućnost otkrivanja položaja s kojeg je lansiran. Maksimalni mu je domet 32 kilometra. ■

Tekst u cijelosti pročitajte na:
www.hrvatski-vojnik.hr

Convair F-102 Delta Dagger

Utrenutku nastajanja, F-102 je bio najnapredniji lovac, prvi sposoban za učinkovito djelovanje u svim vremenskim uvjetima i za letenje nadzvučnim brzinama. Osim toga, od samog početka razvijan je za uporabu vođenih projektila zrak-zrak. Glavna mu je namjena bila obrana sjevernoameričkog kontinenta od sovjetskih bombardera. Naime, nakon okončanja II. svjetskog rata, ili bolje rečeno pri samom njegovu kraju, odnosi Sjedinjenih Američkih Država i Sovjetskog Saveza naglo su se pogoršali, posebno kad je postalo jasno da Moskva namjerava trajno okupirati polovicu Europe. U takvom političkom okruženju, u listopadu 1947. sovjetsko ratno zrakoplovstvo prvi je put javnosti prikazalo svoje najnovije strateške bombardere Tupo-

ljev Tu-4, u osnovi kopiju američkih B-29 Superfortes. Bila je to tek naprava novijih, znatno suvremenijih strateških bombardera s mlaznim pogonom. Novoformirano, ili bolje rečeno osamostaljeno, američko ratno zrakoplovstvo (dotad je formalno bilo u sastavu koprivne vojske) dobilo je zadaću da u najkraće vrijeme opremi svoje eskadrile lovačkim avionima, koji će sovjetske strateške bombardere naoružane nuklearnim oružjem obarati i prije nego što stignu do glavnog dijela Sjedinjenih Američkih Država. Poslijе će se ta obrana proširiti i na Kanadu. U uži su izbor novog lovca ušli Curtiss XF-87, Northrop SF-89 i mornarički Douglas XF-3D Skyknight.

Kako bi se u što kraćem vremenu "zakrpala rupa" u američkoj obra-

ni, 8. listopada 1948. odlučeno je da će se na osnovi Lockheedova školskog aviona TF-80C razviti lovac za noćno djelovanje, F-94A. Kad je u studenom 1948. otkazan ugovor za proizvodnju Curtissova F-87A, 10. siječnja 1949. naručena je prva serija od 48 Northropovih F-89A. Istog je mjeseca odobren i početak razvoja F-95, presretačke inačice F-86A Sabre (poslije će označiti F-86D). No, North Americanov F-86D Sabre, Northropov F-89 Scorpion i Lockheedov F-94 imali su jedan veliki nedostatak - bili su visoko dozvučni avioni. Uz to su imali mali borbeni polumjer djelovanja i nije bio moguć veći razvoj. ■

Iako se danas ne smatra naročito uspješnim lovačkim avionom, F-102 Delta Dagger zbog najmanje dva razloga osigurao je svoje mjesto u povijesti razvoja lovačkih aviona. Jedan je taj da je upravo F-102A bio prvi lovački avion s delta krilom koji je ušao u operativnu uporabu. Drugi je da je na njemu letio i sadašnji američki predsjednik George W. Bush

Siniša RADAČKOVIĆ

Tekst u cijelosti pročitajte na:
www.hrvatski-vojnik.hr

Homo Volans, rani hrvatski avijatičari 1550.-1925.

Johan Lasi - prvi hrvatski zračni as

Johan Lasi, zrakoplovni tehničar austrougarskog zrakoplovstva, rođen u Bačkoj, prvi je hrvatski zračni as u povijesti. Taj vrhunski strijelac srušio je 22. kolovoza 1916., zajedno s Juliusom Arigijem, pet talijanskih bombardera. Time je u samo 30 minuta borbe postao prvi i jedini hrvatski "zračni as u danu" u povijesti...

Leonard ELERŠEK

Johan Lasi rođen je 1890. godine u hrvatskoj obitelji u mjestu Kać (Katy), županija Bač-Bodrog u današnjoj Vojvodini. Bač je u to vrijeme bio u sastavu Ugarske, a taj je kraj iznjedrio najtalentiranije strijelce u austrougarskoj vojsci. Njoj se Johan priključio 1911. Zanimalo se za avione i letenje pa uskoro traži premještaj u odjel zrakoplovstva. Primljen je bez teškoća zbog izvrsnog poznavanja tehnike, ali i zbog znanja hrvatskog, mađarskog i njemačkog jezika. Početkom I. svjetskog rata, Lasi je bio pripadnik austrougarskog zrakoplovstva u visokom dočasničkom činu stožernog narednika (stabsfeldwebel). U rujnu 1914. postaje zapovjednikom tehnike (prvi mehaničar) novoustrojene eskadrile Flik 6. Ta eskadrila smještena je na uzletištu Igalo u Boki kotorskoj, a djeluje na balkanskom bojištu. Njome je zapovijedao natporučnik, a poslije satnik Wilhelm Dvorak.

Bojište drugog reda

U siječnju 1916., nakon osvajanja Lovćena, eskadrila Flik 6 premješta se u Albaniju na uzletište Skadar (Skutari). Lasi je u dijelu postrojbe koji je poslan još južnije, na uzletište Kavai, dvadesetak kilometara jugozapadno od Tirane. Balkansko bojište je bilo bojište drugog reda, zapostavljeno u odnosu na druga bojišta. Postrojbe su nedovoljno popunjene, a tehnika je uglavnom zastarjela.

Na uzletištu Kavai situacija je bila poražavajuća. Lasi kao prvi me-

haničar ima pune ruke posla u dovođenju tehnike u letno stanje. Tifus i malarija dodatno umanjuju brojnost i upotrebljivost osoblja. Lasi je zbog nedostatka letača, iako tehničar, često letio u zadnjem sjedalu dvosjeda Hansa-Brandenburg CI kao izvidnik-strijelac. U četrnaest dotadašnjih borbenih letova stekao je iznimnu vještina rukovanja zrakoplovnom strojnicom. Za svoj doprinos već je tada odlikovan Srebrnim križem za zasluge s krunom.

Nezamisliva dva dočasnika

Tijekom izvidničkog leta u zoru 22. kolovoza 1916., Lasi je zapovjednik Cioll uočio šest talijanskih dvo-sjednih bombardera dvokrilaca tipa

tjev, ali je ova put odbijen. Kada je zvuk dolazećih talijanskih zrakoplova već bio čujan, Arigi i Lasi samovoljno uzljeću. Zrakoplovom Hansa-Brandenburg CI oznake 61.64. kreću ususret talijanskim bombarderima. Ubrzo nalaze Talijane i ulijeću u formaciju od šest Farmana. Arigi pilotira zrakoplovom i rukuje nosnom strojnicom, a Johan Lasi iz stražnjeg sjedala djeluje pokretnom strojnicom. U 30-minutnoj bitki, koja je trajala od 7.30 do 8.00 sati, potpuno razbijaju Talijane zahvaljujući izvrsnom Arigijevom pilotiranju, do-tad nevidenoj preciznosti strijelca Johana Lasi. Dva Farmana padaju tamo gdje se rijeka Skumbi ulijeva u Jadransko more, a još tri padaju u more tri kilometra od obale, nedale-

naštu i zračnim pobjadama već je stigla do nadređenih preko brojnih zemaljskih promatrača te je dojavljena zapovjedništvu zračnih snaga u Beču. Iz Beča zapovjedniku Ciollu stiže telegramski upit: "Zašto u zrakoplovu nije bilo časnika?" Cioll se oglušio o navedeni i ponovljeni upit. Na treći uzastopni telegramski upit, šalje odgovor: "Svi naši časnici u to su vrijeme bili neraspoloživi."

Početak puta prema slavi

Toga dana, 22. kolovoza 1916., Johan Lasi i Julius Arigi postigli su pet zračnih pobjeda, čime stječu status zračnih aseva. Pobjede se upisuju obojici pilota. To je ujedno bila prva zračna pobjeda poslije

■ Zrakoplov kojim su Johan Lasi i Julius Arigi postigli petostruku zračnu pobjedu u samo trideset minuta borbe

Farman 34. eskadrile (34. squadriglia) na prilazu mjestu Piskupi. Zrakoplovi se vraćaju iz bombarderskog napada u pomorsku bazu Drač i prolaze sjeverno od mjesta Kavai. Pilot Julius Arigi traži dopuštenje za uzljetanje radi presretanja talijanske eskadrike. Zahtjev je odbijen jer nije bilo raspoloživih časnika za osnivanje posade. Naime, po tadašnjim krutim pravilima časnik je bio zapovjednik zrakoplova, a letio je u svojstvu izvidnika ili korektora topničke paljbe te operatera stražnje strojnica. Pilot je pak uglavnom bio dočasnik. Zamisao o dva dočasnika u posadi bila je nezamisliva. Julius Arigi je dva puta ponovio svoj za-

ko od talijanskih torpednih čamaca. U toj borbi sudjelovao je i pilot Friedrich Lang, koji je uzletio iz baze Drač mornaričkim letećim čamcem tipa Lohner.

Svi članovi posada talijanskih bombardera preživjeli su: spasili su ih posade talijanskih brodova. U posadama Farmana bili su kapetan F. Pesci, koji je ujedno bio zapovjednik talijanske 34. eskadrile te kapetan M. Calosci i A. Viziano.

Nakon povratka u bazu, birokratizirano zapovjedništvo austrougarskih zračnih snaga od postrojbe traži objašnjenje o razlozima kršenja zapovijedi. Kada su Lasi i Arigi sletjeli u Kavai, vijest o njihovu ju-

proslavljenog zračnog asa Arigija, koji je na kraju rata bio drugi austrougarski as po uspješnosti, s 32 zračne pobjede.

Lasi je odlikovan srebrnom medaljom za hrabrost 1. klase, visokim odličjem koje se dodjeljuje za iskazano junaštvo u boji. Uskoro završava pilotsku obuku te krajem kolovoza 1916. ulazi u sastav austrougarskih trupa za zrakoplovnu obuku, FleT (Fliegerersatztruppe). U lipnju 1917. nalazi se u obučnoj eskadrili Fliegerersatzkompanie 1 (FleK 1) kao instruktor letenja i ondje ostaje do kraja rata. Pojednosti o njegovu kasnijem životu nisu poznate. ■

Pietra Rivoli: Putovanje jedne majice globalnom ekonomijom, V.B.Z., Zagreb, 2008.

U ovom djelu autorica vodi čitatelja u čudesnu putolovinu na putu oko svijeta kako bi otkrila životnu priču svoje majice kratkih rukava koju je kupila za šest dolara. Putujući od polja pamuka u zapadnom Teksasu, preko kineske tvornice i trgovinskih pregovora u Washingtonu pa sve do tržišta rabljenom odjećom u Africi, autorica proučava međunarodnu trgovinu kroz životni vijek i put toga jednostavnog proizvoda.

Kombinirajući zanimljivu priču i svoje bogato znanje, pokazuje nam da i protivnici i pobornici globalizacije previše pojednostavljaju svijet međunarodne trgovine. Razgovarajući s poslovnim ljudima širom svijeta koji su imali neku ulogu u životu njezine majice, autorica je bila prisiljena preispitati vlastite prepostavke o političkim, gospodarskim i etičkim učincima globalizacije.

Budući da je po struci ekonomistica, očekivala je da će je priča o majici dovesti do otkrića neupitnih prednosti slobodne globalne trgovine i pokazati koliko je antiglobalizacijski pokret u krivu. Umjesto toga, otkrila je da "slobodna tržišta" obično nisu slobodna, da čak i najveći zagovornici slobodne trgovine imaju koristi od njezina ograničenja, te da ona zapravo najviše koristi navodnim "žrtvama" globalizacije. Premda je rasprava o globalizaciji uglavnom usmjeren na opasnosti odnosno koristi konkurentnih ekonomskih tržišta, autorica otkriva da se životna priča njezine majice tiče i moći i politike, jednako kao i tržišta. Kako bi prikazala političku i ljudsku stranu rasprave o globalizaciji, Pietra Rivoli uzela je za primjer najobičniju majicu. Svojom je pričom pokazala da su u svaki tekstilni proizvod utkani nevjerojatni poslovni potezi, dobra i loša politika, povijest, a posebice snovi i nadanja stvarnih, živih ljudi. Priče tih ljudi te priča o majici koja ih sve povezuje daju dosad najsuptilniji pogled na ekonomiju i politiku globalizacije.

Mirela MENGES

FILMOTeka

Iza stakla (kino)

- hrvatska drama (2008.)
- trajanje: 90 min
- redatelj: Zrinko Ogresta
- distributer: Interfilm & HRT
- glume: Leon Lučev (Nikola), Jadranka Đokić (Maja), Daria Lorenci (Ana)

Lažni život i prividni red jedva se održavaju u kaotičnom neredu troje ljudi i njihove okoline. Strukturirana u pet dana, priča - dinamikom mnogobrojnih, likovima prividno povezanih događaja - očrtava ljubavni trokut jednog muškarca i dvije žene. Takav prividni red života neminovno će se razbiti u sudaru s njihovim pravim životima koji je nepredvidiv...

Iza stakla peti je dugometražni film Zrinka Oreste i, bez sumnje, najbolji. No, to što je najbolji ne znači da ćete se zabaviti u kinu. Teška je to priča o začaranom krugu nevjere, u kojem su svi gubitnici. Ipak, film je privlačan publici, što dokazuje i nagrada publike na ovogodišnjem Motovunu. Prvi put Oresta je uspio napraviti film koji nije opterećen hrvatskom sadašnjicom. Na pulskom festivalu, potpuno zasluzeno, triumfirala je u glavnoj ulozi Jadranka Đokić, dok je HTV-ov snimatelj Davorin Gecl u igrama *iza stakla* još jednom dokazao da se Hrvatska u filmskom svijetu najviše može ponositi svojim izvanrednim snimateljima. Film je vrlo uspješan i ostalim zanatskim aspektima. Oresta je ostao vjeran i svom *kućnom* montažeru Josipu Braci Podvorcu, koji je po tko zna koji put svoju darovitost pretočio u moderan, a kada treba i iznimno dinamičan, napet film. *Iza stakla* je još jedan dokaz da je hrvatski film u vrlo dobroj formi.

Leon RIZMAUL

Potraga za vrsnom ženom

Iako naslov može sugerirati da se u društvu i u Crkvi izgubila vrsnost žene, ovdje ipak o tome neće biti riječi. Naprotiv, svrha je ovih redaka istaknuti vrijednost žene. Istina, započet će s citatima kojima se nitko ne može pohvaliti. Ni oni koji su ih napisali, ni ja koji ih citiram. Unatoč tomu, činim to jer želim reći da je, nadam se, sazrela naša svijest o ljudskom biću - ženi, ravnopravnoj u svakom pogledu muškarцу, bez koje ni on sam nije potpun čovjek, te je zbog toga ne treba promatrati kroz eventualne negativnosti, već u njoj treba tražiti životnu suputnicu i saveznici.

Mnoge kulture i poneke religije dugo su vremena ženu smatrale "nižim" bićem, manje vrijednim stvorenjem. Ni sama Biblija, zbog svoje obilježenosti patrijarhalnim društvenim strukturama, ne može se pohvaliti da se o ženi kvalitetno izražavala. Zbog toga nalazimo zapise poput "Bolje je živjeti pod rubom krova nego u zajedničkoj kući sa ženom svadljivom" (Iz 21,9) ili "Bolje je živjeti u pustinji nego sa ženom svadljivom i gnjevljivom" (Iz 21,19). Ni Pavao, iako razborit i pametan čovjek, nije uvijek na ženu gledao onako kako bi se od intelektualca očekivalo. Piše: "Ne dopuštam ženi da poučava niti da vrši vlast nad mužem, štoviše, neka ostane u skrovitosti" (1 Tim 2,12-13) ili "Žene neka na sastancima šute! Njima se ne dopušta govoriti, već neka se pokoravaju kako im Zakon propisuje" (1 Kor 14,34-35). Ni grčka kultura ne razmišlja o ženi ništa bolje. Promatra je kao opasnost za muškarca, a lik Ksantipe ostao je do danas pojam za ženu koja zagorčava život mužu. Euripid kaže da je ona "najveća od svih glavobolja". Na tom tragu kreću se i kršćanski mislioci. Tako Jeromon govori o ženama kao o "vratima pakla", a za Tomu Akvinskoga žena je "promašeni ili neuspjeli muškarac".

Mnogi klasični svjetske književnosti jednakom nisu znali cijeniti ženu. Shakespeareu je žena čudno stvorene do te mjere da se pita: "Tko je taj koji može čitati ženu?" Još bolnije zvuči Massenfieldovo razmišljanje: "Život je do same kosti gorak ako je netko siromah, žena i k tome sam." A vrlo zabrinjavajuće djeluje Cervantesova rečenica: "Žena i kokoš u skitnji se brzo izgube." Nešto je pokušao ublažiti Goethe rekavši: "Žene bi bile najčarobnija stvorena na svijetu kad, padajući u njihov zagrljaj, ne bismo padali u njihove ruke." Ali nije propustio dodati: "Ma kako ružno mislio o ženama, nema žene koja o muškarcu ne misli još gore." I narodna je "mudrost" gledala kako u svojim izrekama raniti ženu pa kaže: "Ima tako susretljivih žena koje mužu rode naslijednika preko posrednika" ili "Lijepa žena je raj za oči, pakao za dušu, pustinja za džep."

Možda nešto od spomenutoga odgovara istini, ali ovo zasigurno nisu citati koji bi na ispravan način okarakterizirali ženu. Prije bih se složio sa sljedećim razmišljanjem: "Sigurno bi naš svijet bio vidno osakačen kad u njemu ne bi bilo čudesnih pojava koje nazivamo supruga, majka, sestra i kći, od kojih je svaka tako jedinstvena i dostojna poštovanja da izgleda nemoguće izmisli nešto što bi bilo još veće" (Gasset) ili "Gledao sam ženu i cvjet. Što sam ih više gledao, više sam ih zamjenjivao, manje razlikovao, a više poistovjećivao". Na tom tragu kreću se zdrava razmišljanja današnje nedjelje o vrsnoj ženi, o kojoj govori biblijski pisac Mudrih izreka kad se pita "tko će naći vrsnu ženu" jer takva vrijedi "više nego biserje", jer ona mužu "čini dobro, a ne zlo, u sve dane vijeka svojeg".

Poštovana gospodo, osobito muška populacija, tom delikatnom Božjem stvorenju pristupajmo na delikatan način, s puno osjećajnosti i povjerenja, s puno ljubavi i razumijevanja, s puno srca i poštjenja. Ako tako budemo činili, onda će žena pokazati svoje prave vrijednosti, svoju vrsnost, onda će doista vrijediti ona bliski "tko je našao ženu, našao je blago". I ne bilo kakvo blago, već vrednije "nego biserje". I ne zaboravimo - bez vrsne žene ne ma ni vrsnog muškarca. Stoga za kraj jedan pametni citat: "Dobro i muškarca i žene u tolikoj je mjeri međuovisno da će i jedno i drugo biti oštećeno ako jedno od njih ne bude moglo u danoj zajednici pružiti punu mjeru svojih mogućnosti" (Van Eyden).

Žarko RELOTA

17. studenoga 1796.

Umrla Katarina Velika

Najpoznatija vladarica u ruskoj povijesti, **Katarina II. Romanova** poznatija kao *Velika*, umrla je 17. studenoga 1796. u **Carskoj Selu** nedaleko od **St. Peterburga**. Podrijetlom **Njemica** i pravim imenom **Sofija**, bila je kći pruskog generala, a još u njezinu djetinjstvu odlučeno je da će se udati za ruskog prijateljonašljednika. Stoga je u četraestoj godini stigla u **Rusiju**, marljivo učila ruski jezik, dragovoljno prihvatile pravoslavlje i uzela ime Katarina. Godine 1745. udala se za budućeg cara **Petra III. Romanova**. Kada je njezin suprug u uročiti zbačen s prijestolja, garda ju je proglašila caricom, a Katarina je ubrzo pokazala kako je upravo za to i rođena. Vodeći imperijalističku politiku, provela je tri podjele i na kraju zbrisala s europskog zemljovida nekad slavno poljsko kraljevstvo. Pobijedila je i u dva rata **Turke**. Kao i njezini suvremenici, **Fridrik Veliki i Marija Terezija**, vladala je apsolutistički, no svojim je prosvjetiteljskim idejama stekla veliku popularnost te prisrbila nadimak **Majka domovine**.

tolonasljednika. Stoga je u četraestoj godini stigla u **Rusiju**, marljivo učila ruski jezik, dragovoljno prihvatile pravoslavlje i uzela ime Katarina. Godine 1745. udala se za budućeg cara **Petra III. Romanova**. Kada je njezin suprug u uročiti zbačen s prijestolja, garda ju je proglašila caricom, a Katarina je ubrzo pokazala kako je upravo za to i rođena. Vodeći imperijalističku politiku, provela je tri podjele i na kraju zbrisala s europskog zemljovida nekad slavno poljsko kraljevstvo. Pobijedila je i u dva rata **Turke**. Kao i njezini suvremenici, **Fridrik Veliki i Marija Terezija**, vladala je apsolutistički, no svojim je prosvjetiteljskim idejama stekla veliku popularnost te prisrbila nadimak **Majka domovine**.

18. studenoga 1933.

SAD priznau SSSR

Iako **Sjedinjene Američke Države** između dva svjetska rata nisu mnogo marile za događaje u svijetu, predsjednik **Roosevelt** već je na početku svoga prvog mandata iznenadio Amerikance: 18. studenoga 1933. njegova je vlada diplomatski priznala **Sovjetski Savez**. Sovjetski ministar **Maksim Litvinov** osobno je doputovao u **Washington** da bi vodio nimalo luke pregovore. Povijesni je kuriozitet da je, u **I. svjetskom ratu** poražena, **Njemačka** već 1920. prva priznala **Lenjinovu** sovjetsku **Rusiju**. U Lenjinovoj diplomaciji glavnu je ulogu u početku imao bivši aristokrat, lukavi **Georgij Čičerin**, kojemu je bilo više stalo do ruskih državnih interesa nego do revolucionarnih fraza. Njegovi umjereni nastupi Rusiju su predstavljali kao zemlju miroljubiva internacionalizma i to je otupilo protukomunističku kampanju na **Zapadu**. Čičerinovim zauzimanjem zaredala su i druga diplomatska priznanja. Najprije se na to 1924. odlučila **Velika Britanija**, a zatim **Italija**, **Francuska** i druge države. Od velikih sila samo je **SAD** godinama stajao po strani. No, to njegovim industrijalcima nije smetalo u prodaji strojeva i opreme ozloglašenim boljševicima. Upravo su oni pritisnuli vladu da prizna SSSR, što je naposlijetu Roosevelt i učinio 1933.

Leon RIZMAUL

WEB INFO

www.broadarrow.net

Udanašnja vremena neki su skloni tvrditi da su ručni satovi postali nešto mnogo više od sprave koja bi trebala pokazivati točno vrijeme. Nazivaju ih ukrasom ruke, statusnim simbolom i tko zna kako još. Kad su u pitanju vojnici, osobito oni koji mnogo borave na terenu, satovi nisu ništa od *statusno navedenog*, nego prije svega prijeko potrebno pomoćno sredstvo koje mora biti čvrsto, izdržljivo i s mnoštvom dodatnih sadržaja, poput kompasa. Klik na www.broadarrow.net dovest će vas na site koji je *Izvor vojnih satova*. Na stranici ćete naći pravo more satova namijenjenih ponajprije za vojnu uporabu. Mnogobrojni entuzijasti javljaju se sa svojim opisima, komentarima i, dakako, konkretnim ponudama i cijenama. I oni zainteresirani za starije primjerke također imaju svoj kutak. Odlično je što je velik dio fotografija visoke rezolucije, pa se esteti mogu *izbliza* uvjeriti i u izgled satova koji ih zanimaju. Takoder, u ponudi je i velik broj drugih linkova koji se bave tom tematikom. Ukratko, tema je pokrivena u svakom pogledu, pa site možemo preporučiti ne samo onima koji bi nosili sat u nekoj akciji nego i svima koji ga jednostavno žele za šminku, jer većina primjera i izgleda vrlo dobro...

Domagoj VLAHOVIĆ

KVIZ

pripremio D. VLAHOVIĆ

1. Prvi svjetski rat završen je 11. studenoga 1918. primirjem potpisanim u:

- A spilji
- B Versaillesu
- C željezničkom vagonu

2. Uime saveznika Velike Britanije i Francuske primirje je potpisao:

- A general Charles de Gaulle
- B premijer Georges Clemenceau
- C marsal Ferdinand Foch

3. Netom prije primirja, njemački car Vilim II. je abdicirao i prebjegao u:

- A Nizozemsku
- B Argentinu
- C Italiju

4. U vrijeme potpisivanja primirja njemački načelnik stožera bio je:

- A Erich Ludendorff
- B Paul von Hindenburg
- C Detlev von Winterfeldt

5. Jedan od savezničkih potpisnika primirja imao je važnu ulogu i u II. svjetskom ratu:

- A vojnik Edwin Ellison
- B admirал Rosslyn Wemyss
- C general Maxime Weygand

Belleville je vodeći američki proizvodač vojnih čizama, sa proizvodnjom od gotovo 1,000,000 pari godišnje. Njihove čizme u redovitoj su upotrebi u letačkim postrojbama i marincima.

ISO 9001
Certified

650 ST - WATERPROOF SAFETY TOE BOOT-USAF

- VANGUARD® konstrukcija ležišta stopala
- Gornjištje u sivo zelenoj boji izrađeno od vrhunske govede kože i CORDURA® Nylon materijala
- Vodonepropusna membrana
- Unutrasnjost - membrana
- Zaštita prstiju čeličnom kapom na razini zaštite sukladno standardima ASTM F2412-05 i F2413-05
- Poliuretansko ležište stopala
- Potplat VIBRAM® FIRE & ICE™ dizajna za sigurnije kretanje zaledenom površinom
- Poliuretanski izmjenjivi uložak
- Visina sare 203 mm

SYMPATEX®
technology

CORDURA®

COOLMAX®

X-static

DuPont®
NOMEX®

Thinsulate
INSULATION

KROKO INTERNATIONAL d.o.o.

Kustošijanska 8, 10000 Zagreb, Croatia, UIT number: 155834D, NATO CAGE CODE: ADDAB
tel: +385 1 3772777, fax: +385 1 3730751, info@kroko.hr

www.kroko.hr